

Izveštaj sa istraživanja javnog mnjenja

STAV GRAĐANA SRBIJE PREMA TRAŽIOCIMA AZILA

Septembar 2014

SADRŽAJ

1. Metodološke napomene	3
2. Opis uzorka.....	4
3. Ključni nalazi	5
4. Uvod.....	8
5. Percepcija kvaliteta života i životnog standarda u Srbiji	9
6. Kako građani Srbije doživljavaju tražioce azila?	13
7. Razlike u percepciji tražilaca azila i izbeglica sa prostora bivše Jugoslavije	21
8. Odnos države Srbije prema tražiocima azila	24
9. Lični odnos prema tražiocima azila: kontakt sa tražiocima azila i socijalna distanca	30
9.1 Socijalna distanca	39

1. Metodološke napomene

Istraživanje realizovali	Agencija za istraživanje javnog mnjenja CeSID i Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice - UNHCR
Terenski rad	U periodu između 4. i 15. septembra 2014. godine
Tip i veličina uzorka	Slučajni, reprezentativni uzorak od 600 punoletnih građana Srbije sa poduzorcima od po 100 ispitanika u opštinama u kojima se nalaze centri za smeštaj tražilaca azila
Okvir uzorka	Teritorija biračkog mesta kao najpouzdanija registarska jedinica
Odabir domaćinstva	Slučajno uzorkovanje bez zamene – u okviru biračkog mesta, svaka druga kućna adresa od početne tačke
Odabir ispitanika u okviru domaćinstva	Slučajno uzorkovanje bez zamene – izbor ispitanika metodom prvog rođendana u odnosu na dan anketiranja
Istraživačka tehnika	Licem u lice u okviru domaćinstva
Istraživački instrument	Upitnik

Istraživanje javnog mnjenja, koje su realizovali CeSID i Visoki komesarijat UN za izbeglice (UNHCR), sprovedeno je u periodu između 4. i 15. septembra 2014. godine na teritoriji cele Srbije bez Kosova i Metohije. Istraživanje je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 600 punoletnih građana Srbije, sa posebnim poduzorcima od po 100 ispitanika za Loznicu (Banja Koviljača), Sjenicu, Lajkovac (Bogovađa) i Obrenovac. Ključni uslov za odabir opština u kojima smo radili istraživanje na dodatnom uzorku je bilo postojanje centra za smeštaj tražilaca azila. Na ovaj način smo hteli da dobijemo iskustva građana koji su imali direktan i intenzivan kontakt sa tražiocima azila.

Intervjuisanje građana je sprovedeno tehnikom „licem u lice“, direktnim kontaktom sa ispitanikom. Prilikom obuke anketara, instruktori su insistirali na sprovođenju i poštovanju dva veoma važna pravila koja, osim samog uzorka, značajno utiču na reprezentativnost istraživanja – *poštovanje koraka i pravilo prvog rođendana*. Poštovanjem koraka se obezbeđuje da anketar sveobuhvatno pokrije kompletan istraživački punkt, dok se pravilom prvog rođendana isključuje mogućnost da na upitnik odgovaraju samo oni građani koji prvi otvore vrata domaćinstva anketaru. Naime, od anketara se zahtevalo da u domaćinstvu anketira osobu stariju od 18 godina kojoj je prvoj rođendan u odnosu na dan posete. Tako je obezbeđena polna, obrazovna i starosna reprezentativnost ispitanika.

2. Opis uzorka

Na osnovu metodologije koja je uspostavljena prilikom sprovođenja ovog istraživanja obuhvaćene su sledeće kategorije ispitanika:

Polna struktura ispitanika: 53% žena i 47% muškaraca.

Starost ispitanika: prosečna starost ispitanika obuhvaćenih ovim istraživanjem, a starijih od 18 godina iznosi 46 godina.

Obrazovna struktura ispitanika: osnovna škola i manje 13% ispitanika, dvogodišnja/trogodišnja srednja škola 19% ispitanika, četvorogodišnja srednja škola 42% ispitanika, viša škola/fakultet 26% ispitanika.

Zanimanje ispitanika: domaćica 9%, poljoprivrednik 3%, NK ili PK radnik 7%, KV ili VK radnik 22%, tehničar 4%, javni službenik 2%, učenik/student 9% stručnjak 4%, poslodavac 2%, penzioner 38%.

Prosečna mesečna primanja po članu domaćinstva: ne želi da kaže 21%, do 10 000 dinara 19%, 10 000 do 20 000 dinara 26%, 20 000 do 40 000 dinara 27%, 40 000 do 60 000 dinara 5%, preko 60 000 dinara 2%.

Nacionalnost ispitanika: srpska 88%, bošnjačka 4%, mađarska 3%, ostali 5%.

3. Ključni nalazi

Među građanima Srbije je jasno izražena svest o problemima sa kojima se suočavaju tražioci azila koji se trenutno nalaze u Srbiji. **Iako je u proseku čak 88% građana potvrdilo da nikada nije bilo u kontaktu sa tražiocima azila, ispitanici pokazuju visok nivo poznavanja problema sa kojima se suočava ova socijalna grupa.** Skoro 80% ispitanika je u stanju da nam navede koji su to razlozi koji motivišu tražioce azila da napuste svoju domovinu, a većina ispitanih građana Srbije (50%) je uvereno da je ključni motiv njihovog izbeglištva, **briga za vlastitu sigurnost i sigurnost njima najbližih ljudi.** Anketirani građani su, takođe svesni i koja su to krizna područja koja emigranti napuštaju u potrazi za boljim uslovima života i obezbeđivanjem mira i sigurnosti za sebe i svoju porodicu.

Osnovna asocijacija na reč TRAŽILAC AZILA/AZILANT kod jedne petine građana (21%) budi saosećanje i svest da se radi o ljudima koji su u nevolji i kojima je neohodno pomoći. Ipak, većina ispitanika se drži prilično neutralno po pitanju pomoći i stupanja u kontakt sa azilantima i potvrdu za ovaj podatak nalazimo u činjenici da 55% građana uopšte ne razmišlja o tražiocima azila i njihovom položaju u Srbiji, pa samim tim ne pokazuju ni veliku želju da pomognu da se njihov položaj popravi.

Osim naših sugrađana koji su spremni da pomognu i da pokažu određeni stepen saosećanja sa azilantima, **jedan deo ispitanika gaji krajnje negativna osećanja prema ovoj grupi ljudi i to definiše kroz negativne etničke asocijacije** (Mudžahedini, Crnci, Cigani) ali i veoma opasne *bezbednosne stereotipe* (lopovi, kriminalci, teroristi...) i kroz (ne)opravdanu zabrinutosat za budućnost srpske nacije i bezbednost srpske države na ovim prostorima. Međutim, čak i unutar ove grupe građana koji se brinu da bi azilanti mogli da predstavljaju pretnju po državu ili da eventualno kroz proces „masovnog naseljavanja“ *preuzmu* upravljanje Srbijom, postoji svest da je **naša zemlja za tražioce azila isključivo usputna stanica u kojoj će se zadržati isključivo ukoliko ne budu imali izbora.** Više od dve petine (44%) ispitanika je uvereno da su zemlje Evropske unije pravi cilj tražilaca azila, a svega je 18% onih koji veruju da će, ukoliko ne uspeju u ostvarivanju svog primarnog cilja, tražioci azila ostati u Srbiji.

Odluka azilanata da Srbiju posmatraju kao usputnu stanicu ne treba da čudi jer čak i sami građani Srbije pokazuju veoma visok migracioni potencijal prema kome čak 51% ispitanika smatra da ova država nije privlačno mesto za život, a isto toliko razmišlja i o njenom napuštanju.

Neophodno je napomenuti i razliku u percpciji, pa i prijemu azilanata u različitim centrima za pomoć i zaštitu tražilaca azila. **Tražiocima azila su naišli na najtopliji prijem u Sjenici dok su u drugim naseljima gde se nalaze prihvatni centri građani prema njima pokazali znatno više opreza i suzdržanosti.**

Jedan od razloga za ovakvu razliku u prijemu tražilaca azila u različitim prihvatnim centrima treba potražiti i u religijskoj komponenti jer se kroz praktikovanje istovetne religije i deljenje sličnih ili istih običaja ljudi znatno lakše sporazumeju i zbliže. S druge strane, upravo je religijska komponenta i različit kulturni obrazac predstavljao prepreku bližem kontaktu i kvalitetnijim relacijama sa građanima Srbije u ostalim centrima za pomoć i zaštitu tražilaca azila. Građani su u ovim mestima iskazali značajnu sumnju u to da su tražiocima azila u stanju da se prilagode kulturnom obrascu i običajima koji važe na teritoriji Srbije.

No bez obzira na određene razlike u prihvatanju tražilaca azila, građani Srbije su uvereni da država Srbija ima i moralnu i pravnu obavezu da ovoj grupi ljudi pruži svu neophodnu pomoć i zaštitu. U ovom trenutku većina građana tvrdi da država tražiocima azila pruža i obezbeđuju pomoć i zaštitu koja je u skladu sa njenim mogućnostima (44%), a ispitanici iz onih naselja koja gravitiraju ka centrima za smeštaj smatraju da su ulovi u kojima borave tražiocima azila sasvim zadovoljavajući, pa čak i dobri.

Najveći nivo podrške i pomoći tražiocima azila se očekuje od **republičke Vlade, Komesarijata za izbeglice i međunarodnih organizacija koje se bave pitanjima raseljenih lica.**

Važno je imati u vidu da **u Srbiji 88% građana nikad nije imalo kontakt sa tražiocima azila; 8% ih je videlo u prolazu (površan kontakt), a samo je 4% anketiranih imalo prilike da neko vreme provede sa njima.** U četiri naselja u kojima smo radili istraživanje, procenat onih koji nikada nisu imali kontakt sa tražiocima azila se kreće od 13% u Bogovađi do čak 73% u Obrenovcu. Na opštem uzorku, građani uglavnom imaju neutralan stav prema tražiocima azila, dok u Sjenici i Bogovađi imamo veliki broj građana koji imaju pozitivno iskustvo i malo ili nimalo negativnih iskustava. Najlošija“ situacija je u Banji Koviljači gde nam je više od četvrtine (27%) reklo da su imali negativnih iskustava sa tražiocima azila. Bez obzira na sve, **građani nerado prihvataju činjenicu da je nužno otvoriti još neke centre za azil ili što su ti centri već otvoreni u njihovim naseljima.** Samo u Sjenici i na opštem uzorku u čitavoj Srbiji veći je broj građana koji bi podržali otvaranje ovakvog centra, dok u Bogovađi, Obrenovcu i Banji Koviljači imamo veći broj protivnika otvaranja centra za azil u njihovoj blizini nego onih koji bi to podržali – u Bogovađi ih je 56%, u Obrenovcu 51%, a u Banji Koviljači 34%. **Očito je da građani u ovim**

mestima nisu zadovoljni što centar postoji u njihovom okruženju uprkos činjenici da ne postoji naglašena negativna percepcija prema tražiocima azila. Za građane Srbije, najveću brigu zbog otvaranja prihvatnih centara predstavlja strah za ličnu i porodičnu bezbednost (25%), potom kriminal (10%) i drugačiji kulturni obrazac i navike (8%). Bezbednost je ubedljivo najveći problem za Obrenovčane (49%), dok se u Bogovađi plaše bolesti i širenja zaraze.

Najveći broj građana Srbije misli da tražioci azila u Srbiji nisu ugroženi (36%). Među dve petine onih koji smatraju da su tražioci azila ugroženi u Srbiji, najviše je građana koji ocenjuju da državni organi nisu zainteresovani da im pomognu (17%). Dok je na opštem uzorku, Sjenici i Banji Koviljači više onih koji su spremni i lično da im pomognu, u Bogovađi u Obrenovcu ima veći broj ispitanih koji ne bi pomogli tražiocima azila nego onih koji bi tu pomoć pružili.

Socijalna distanca je preduslov za pojavu diskriminacije, pa je pojava distance ogledalo pojave diskriminacije. Ako dovedemo u vezu nalaze iz istraživanja sa ovom tezom, onda zaključujemo da kod jednog dela populacije postoji mogućnost za pojavu diskriminacije tražilaca azila. Socijalna distanca prema tražiocima azila je velika i u porastu, ako je uporedimo sa nekim sličnim istraživanjima (videti celinu 9.1.). Naime, 32% se protivi da se tražioci azila nasele u Srbiji, 38% je protiv toga da im tražioci azila budu komšije, a 37% je protiv da im oni budu kolege odnosno saradnici na poslu. **Kako se produbljuje skala socijalnih interakcija sa tražiocima azila, tako se povećava i broj onih koji se protive zbližavanju sa njima** - druženje sa tražiocima azila (protiv toga je 46% ispitanih); da im tražilac azila bude predavač deci (protiv je 49%), stupanje u brak/porodični odnosi gde beležimo dvotrećinsko protivljenje građana Srbije.

4. Uvod

Istraživanje javnog mnjenja o stavovima građana Srbije prema tražiocima azila je sprovedeno u periodu između 4. i 15. septembra 2014. godine na slučajnom, reprezentativnom uzorku od 600 punoletnih građana sa teritorije Republike Srbije, bez Kosova i Metohije i sa dodatnim poduzorcima od po 100 ispitanika naseljenih u blizini četiri centra za smeštaj tražilaca azila - u Bogovađi, Banji Koviljači, Obrenovcu i Sjenici.

Ovakva raspodela uzorka je imala za cilj:

- a) pružanje uvida u stavove opšte populacije (onih građana Srbije koji nisu u direktnom kontaktu sa tražiocima azila i koji saznanja o njihovim potrebama i problemima stižu na posredan način, putem medija ili prijatelja i poznanika);
- b) pružanje uvida u stavove građana Srbije koji žive u opštinama/naseljima/zajednicama u čijem neposrednom okruženju su tražioci azila pronašli privremeni smeštaj.

Na ovaj način smo pokušali da:

- a) utvrdimo razliku između dve navedene grupe ispitanika i njihovog odnosa prema tražiocima azila;
- b) utvrdimo sa kakvim izazovima se suočavaju tražioci azila u Srbiji i na koji način je moguće popraviti njihov položaj kroz saradnju sa lokalnim stanovništvom i državnim organima.

Nalazi koji su dobijeni u ovom istraživanju su predstavljeni kroz dve matrice: odnos opšte populacije građana Srbije prema trenutnom položaju i problemima tražilaca azila i kroz nalaze koji se odnose na poređenje stavova prosečnog građanina Srbije sa stavovima građana koji žive u mestima u čijoj blizini se nalaze centri za smeštaj tražilaca azila (Bogovađe, Banje Koviljače, Sjenice, Obrenovca).

Dakle, kod svih onih pitanja koja su nam to omogućavala, nalazi su diferencirani prema mestu stanovanja ispitanika i prema potencijalu njegovog/njenog kontakta sa tražiocima azila.

Izveštaj sa istraživanja je koncipiran slično kao i sam istraživački instrument, upitnik. Kroz pet istraživačkih celina je dat detaljan prikaz odnosa građana prema tražiocima azila kao i procena o njihovom trenutnom položaju i eventualnim poboljšanjima istog.

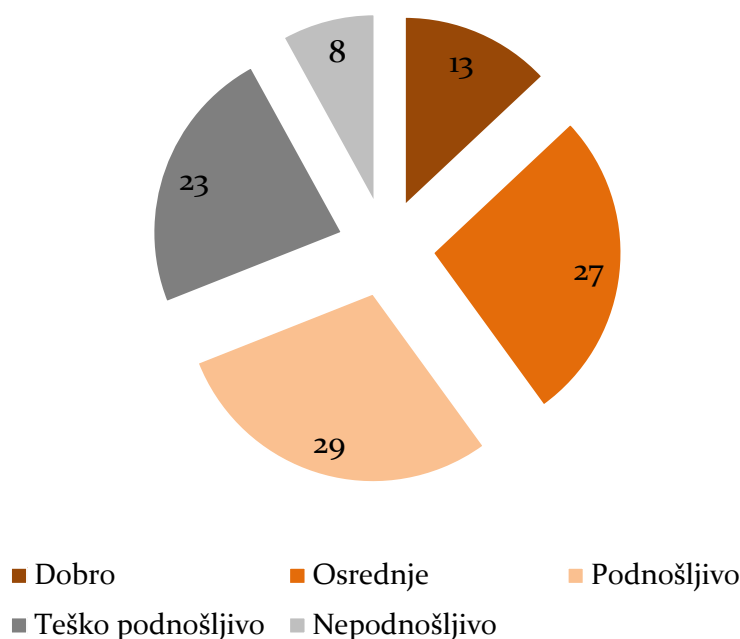
5. Percepcija kvaliteta života i životnog standarda u Srbiji

U prvoj celini smo pokušali da utvrdimo zadovoljstvo kvalitetom života građana Srbije na dva nivoa, ličnom (porodičnom) i nacionalnom nivou, a zatim i da pokušamo da utvrdimo postojanje migracionog potencijala, odnosno želje građana da napuste državu u kojoj žive i ključne razloge za donošenje takve odluke.

Percepcija životnog standarda i ekonomskih uslova življenja među ispitanicima je izuzetno bitan faktor na osnovu koga se u velikoj meri mogu tumačiti odgovori na većinu pitanja u upitniku, pa i na pitanja koja se odnose na tražioce azila i njihov položaj u Srbiji.

U ovom trenutku, skoro trećina građana Srbije (31%) živi ispod svake granice podnošljivog.¹ Graničnih slučajeva, to jest onih građana koji svoj i život svojih najbližih smatraju podnošljivim je 29%. Dobro živi tek za nijansu više od jedne desetine građana Srbije (13%) dok je četvrtina onih koji svoj život ocenjuju osrednjim – grafikon 1.

Grafikon 1. Kako trenutno živite Vi i vaša porodica? (u %)

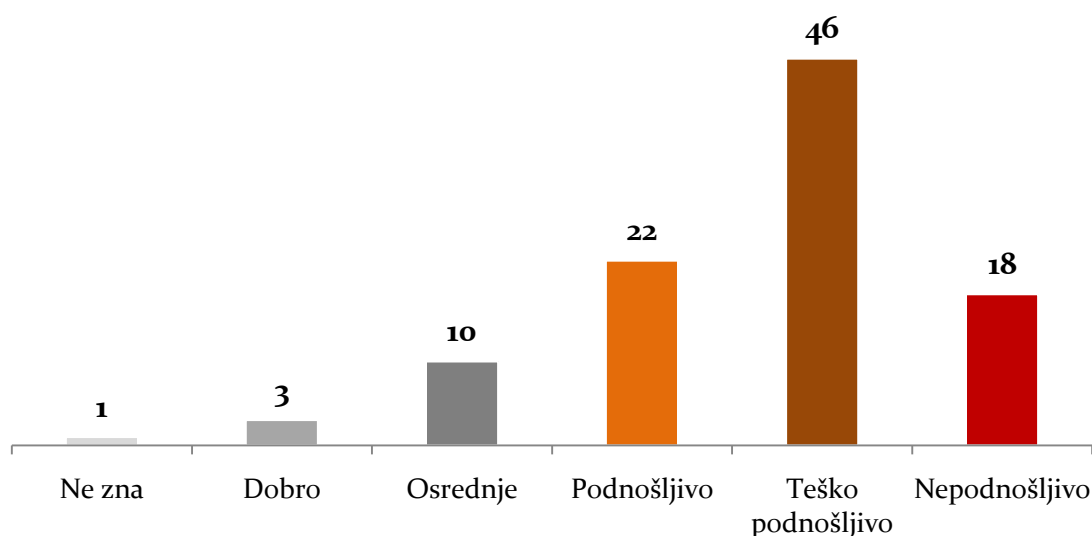

Percepcija ličnog i porodičnog života je značajno bolja u odnosu na doživljaj trenutnog stanja u srpskom društvu od strane ispitanika – grafikon 2.

¹ Podatak predstavlja zbir ispitanika koji tvrde da žive nepodnošljivo i onih koji smatraju da žive teško podnošljivo.

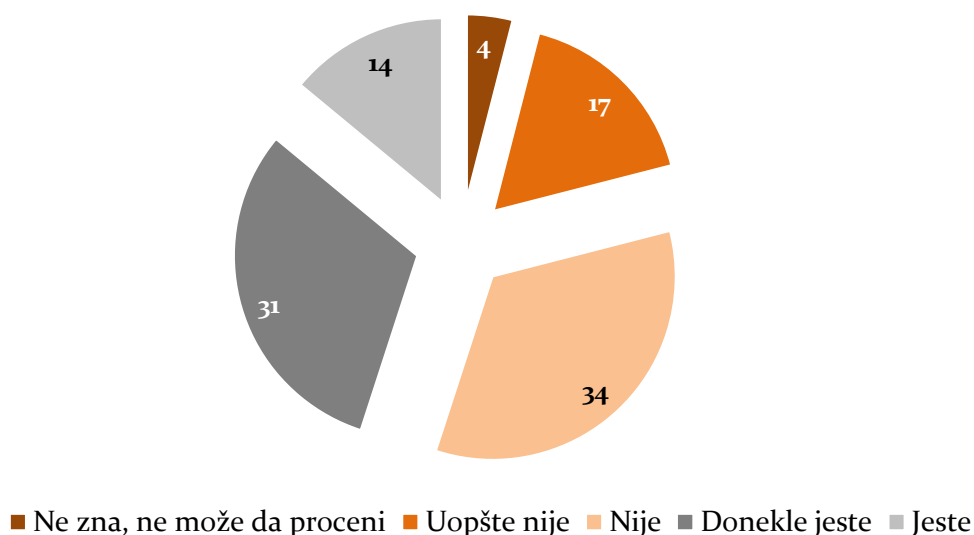
Dok je manje od trećine ispitanika uvereno da živi ispod granice podnošljivosti, situaciju u srpskom društvu u ovom trenutku **nepodnošljivom** i **teško podnošljivom** doživljava veoma velikih 64% građana.² Dakle, skoro dve trećine populacije je nezadovoljno ukupnim stanjem u srpskom društvu.

Grafikon 2. Kako ocenjujete ukupno stanje u našem društvu danas? (u %)

Nešto više od jedne petine (22%) građana Srbije smatra da je situacija u srpskom društvu podnošljiva, a tek je svaki deseti ispitanik pokazao zadovoljstvo trenutnim stanjem u državi.

Grafikon 3. Da li smatrate da je Srbija privlačna zemlja za život? (u %)

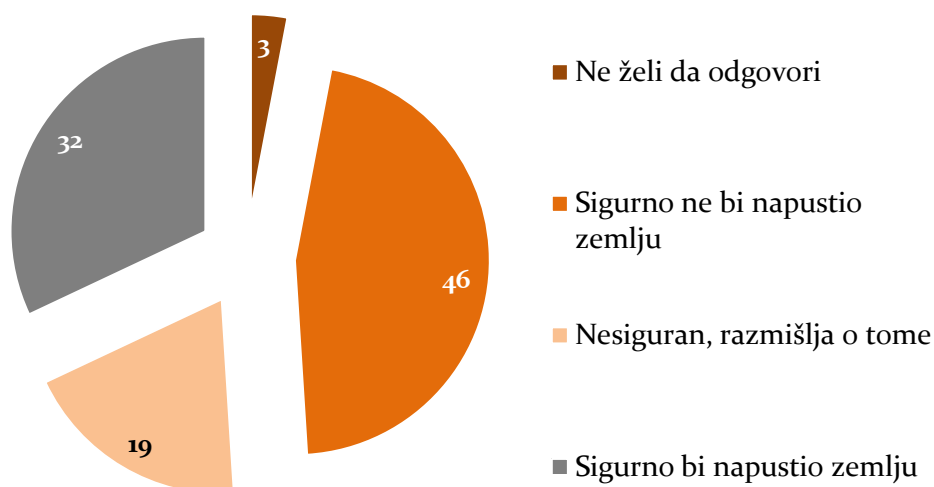

² Podatak predstavlja zbir ispitanika koji tvrde da je stanje u srpskom društvu nepodnošljivo i onih koji ga smatraju teško podnošljivim.

Loša percepcija trenutnog stanja unutar srpskog društva itekako utiče i na stepen privlačnosti Srbije kao mesta za život- grafikon 3. Više od jedne polovine ispitanika (51%) smatra da Srbija uopšte nije (17%) ili nije (34%) privlačna zemlja za život.

Parametri privlačnosti života u Srbiji su „odneli prevagu“ kod nešto manje od polovine ispitanika. Svega 14% građana smatra svoju matičnu državu privlačnim mestom za život dok je još 31% anketiranih koji smatraju da Srbija donekle to ipak jeste.

Grafikon 4. Da li biste napustili Srbiju i otišli da živite u nekoj drugoj zemlji? (u %)

Subjektivni osećaj nezadovoljstva kvalitetom života u Srbiji i stanjem u srpskom društvu je svakako ključni razlog zbog koga je više od polovine ispitanika koji žele da napuste Srbiju – grafikon 4. Rezultati ukazuju da najveći deo onih koji su spremni da napuste zemlju čine pojedinci starosti između 18 i 39 godina koji imaju završenu srednju ili višu/visoku školu što predstavlja nastavak višegodišnje prakse „odliva mozgova“. Porazna je činjenica da još 19% građana tvrdi da razmišlja (ali nije sigurno) o napuštanju Srbije što u ukupnom zbiru daje čak **51% potencijalnih budućih migranata**.

Logično, želja za napuštanjem Srbije proporcionalno raste unutar grupacije onih koji smatraju da ovakva država nije privlačno mesto za život. Više od polovine ispitanika unutar grupe onih koji smatraju da Srbija uopšte nije privlačno mesto za život (52%) je spremno da napusti zemlju dok još 16% razmišlja o tome.

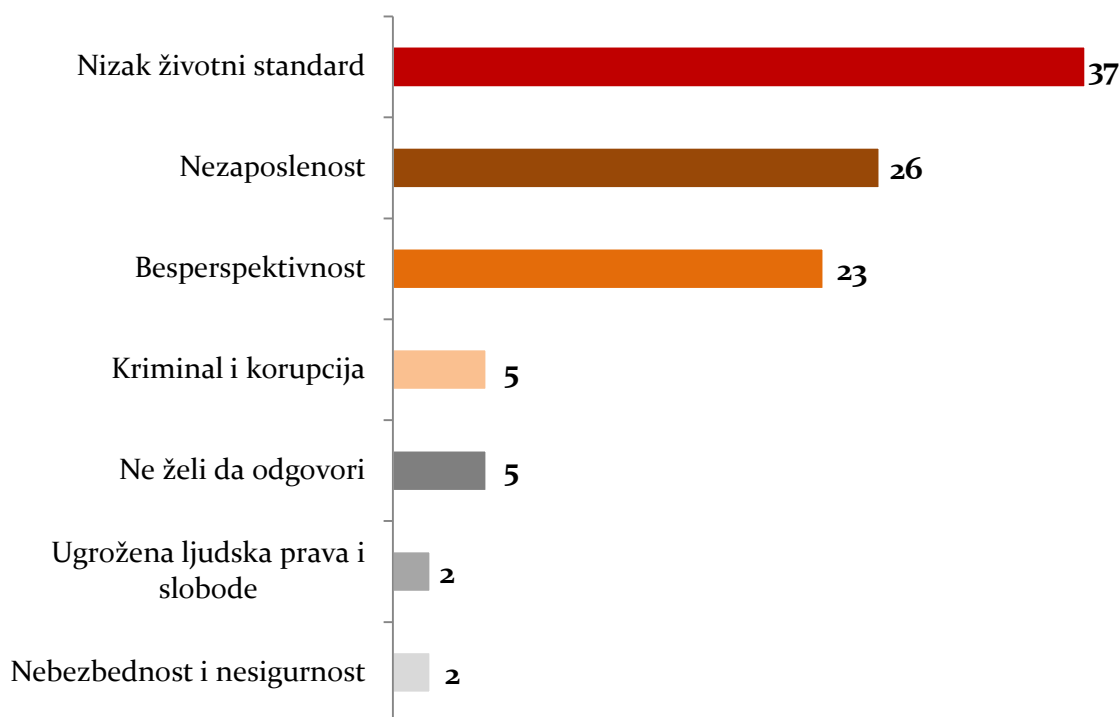
Skoro polovina građana Srbije (46%) u ovom trenutku ne pokazuje želju da napusti svoju zemlju.

Ključ ovako visokog procenta nezadovoljnih građana koji su spremni da se presele u neku drugu državu najpre treba tražiti u nepovoljnim ekonomskim faktorima i dugotrajnim efektima finansijske krize.

Skoro dve petine građana (37%) je spremno da napusti Srbiju u potrazi za boljim životnim standardom. Više od jedne četvrtine (26%) ispitanika bi napustilo Srbiju zbog nedostatka posla, dok je još 23% učesnika u istraživanju koji smatraju da u zemlji ne postoji perspektiva i da su slabe šanse da će se uskoro nešto promeniti nabolje.

Zanimljivo je da je veoma malo onih ispitanika koji bi napustili Srbiju zbog kriminala, nebezbednosti i ugroženosti ljudskih prava. Ovo nas može navesti na zaključak da je stanje unutar ovih oblasti još uvek pod kontrolom i ne ugrožava građane u onoj meri koja bi inicirala njihovo napuštanje zemlje.

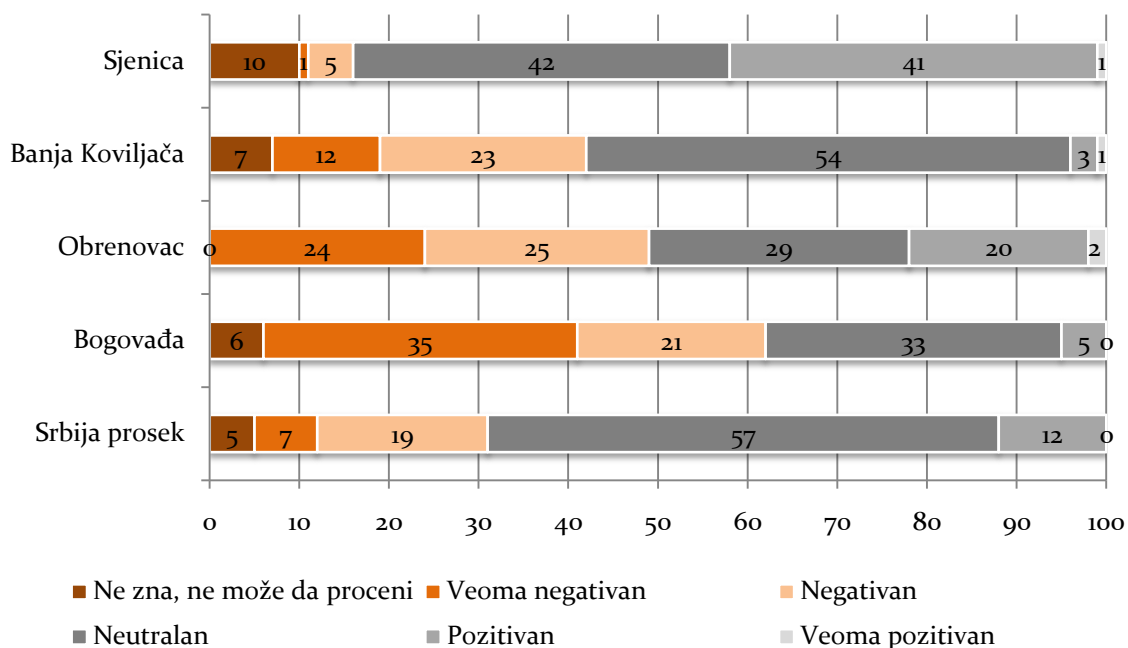
Grafikon 5. Koji je ključni razlog zbog koga biste napustili Srbiju i otišli da živite u nekoj drugoj zemlji? (u %)

6. Kako građani Srbije doživljavaju tražioce azila?

Nije redak slučaj da unutar srpskog društva dobijemo dijametralno suprotne stavove o pojedinim pitanjima. Tako je i ovoga puta, kada smo ih pitali za tražioce azila u Srbiji – grafikon 6.

Grafikon 6. Kakav je Vaš stav prema sve većem broj tražilaca azila koji dolaze u Srbiju? (u %)

Ukoliko pogledamo nalaze dobijene na reprezentativnom uzorku na nivou cele Srbije, videćemo da više od polovine građana (57%) ima potpuno neutralan stav prema tražiocima azila u Srbiji.

Ključno tumačenje indiferentnosti prosečnog građanina Srbije, pronalazimo u nepostojanju kontakta sa tražiocima azila³ i u tome što su ispitanici u najvećoj meri okrenuti svojim problemima, bez mnogo sluha za ono kroz šta prolaze ugrožene grupe u Srbiji.

Poređenjem dva suprotna pola, pozitivnog i negativnog, **utvrdićemo da u proseku u Srbiji pronalazimo duplo više građana koji imaju negativan odnos prema tražiocima azila (26%) u odnosu na one koji imaju pozitivan stav prema ovoj grupi (12%).** Zanimljivo je da, na nacionalno reprezentativnom uzorku, niko od ispitanika nije istakao da ima veoma pozitivan stav prema tražiocima azila.

³ Čak 88% građana Srbije nije imalo nikakav kontakt sa tražiocima azila.

S druge strane, kada su u pitanju poduzorci na kojima je sprovedeno istraživanje, jasno se mogu uočiti razlike u stavovima građana prema tražiocima azila koji su privremeno smešteni u njihovoj blizini.

Najviše negativnih tonova stiže iz Bogovađe gde više od polovine građana (56%) koji su učestvovali u istraživanju, prema tražiocima azila gaji umereno negativan ili veoma negativan stav. Nasuprot njima, pozitivan stav pronalazimo tek kod svakog dvadesetog ispitanika.

Situacija nije značajnije bolja ni u ostalim mestima u kojima se nalaze prihvatni centri, izuzevši Sjenicu. Procenat ispitanika sa negativnim stavom u Banji Koviljači je nešto veći od jedne trećine (35%) dok skoro polovina ispitanika (49%) iz Obrenovca gaji negativna osećanja prema tražiocima azila. Istovremeno u Obrenovcu pronalazimo više od jedne petine građana (22%) koji tražioce azila doživljavaju pozitivno.

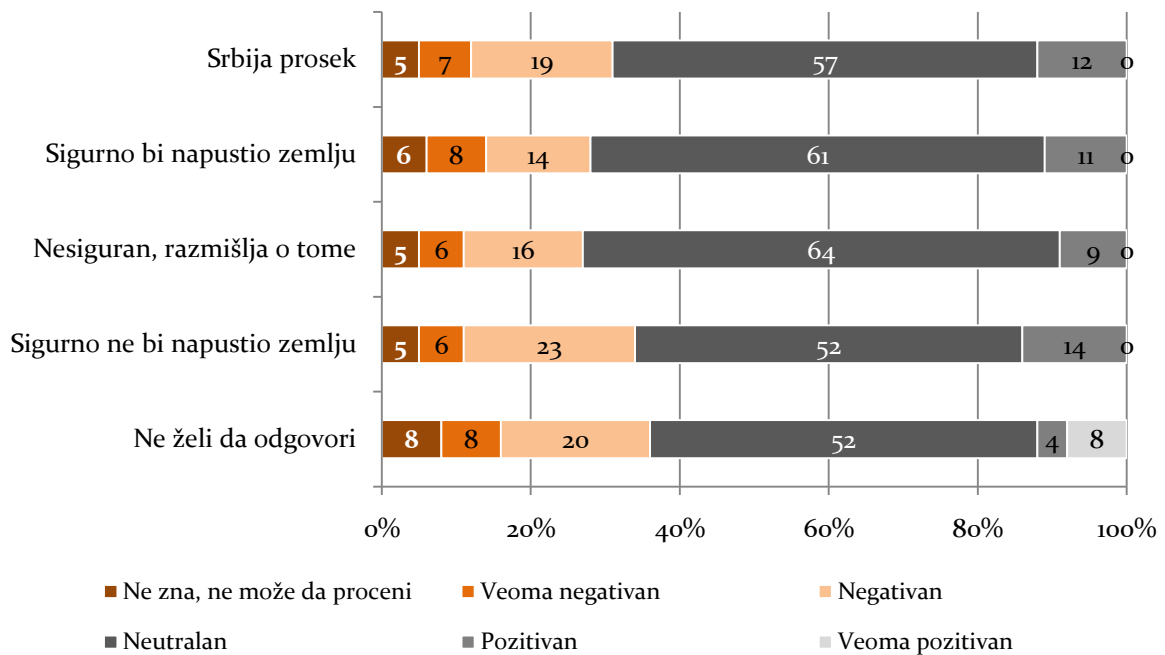
Dijametralno je suprotna situacija u Sjenici u kojoj su, radi podsećanja, građani sami zahtevali otvaranje centra za smeštaj tražilaca azila. Načelno gostoprimstvo građana Sjenice prema tražilocima azila se odrazilo i na njihov stav prema njima. Svega 6% građana ima negativan odnos prema tražiocima azila, a više od dve petine ispitanika (41%) tražioce azila u svom okruženju doživljava pozitivno. Kao bitan faktor, koji deluje ujedinjujuće i povezujuće kada su u pitanju građani Sjenice i tražioci azila, svakako treba uzeti i pripadnost istoj religiji i religijskim običajima što u drugim krajevima Srbije može da predstavlja otežavajuću okolnost.

Komparaciju stavova građana prema tražiocima azila smo, osim kroz poduzorke, vršili i prema pitanju o tome da li su građani spremni da napuste Srbiju i da se presele u neku drugu zemlju – grafikon 7.

Visok procenat građana koji su spremni da napuste Srbiju ne znači automatski i to da će njihov stav prema tražiocima azila biti pozitivniji. Naime, pokazalo se da oni građani Srbije koji su spremni da ostanu u zemlji imaju za nijansu pozitivniji stav prema tražiocima azila u odnosu na one koji pokazuju spremnost da emigriraju u neku drugu državu.

Iako su u pitanju nijanse u stavovima, ipak je simptomatično da dobar ispitanika koji pokazuju nerazumevanje prema tražiocima azila u Srbiji ne razmišlja da napuštanjem zemlje sebe može dovesti u sličnu poziciju.

Grafikon 7. Odnos prema tražiocima azila VS želja za napuštanjem Srbije (u %)

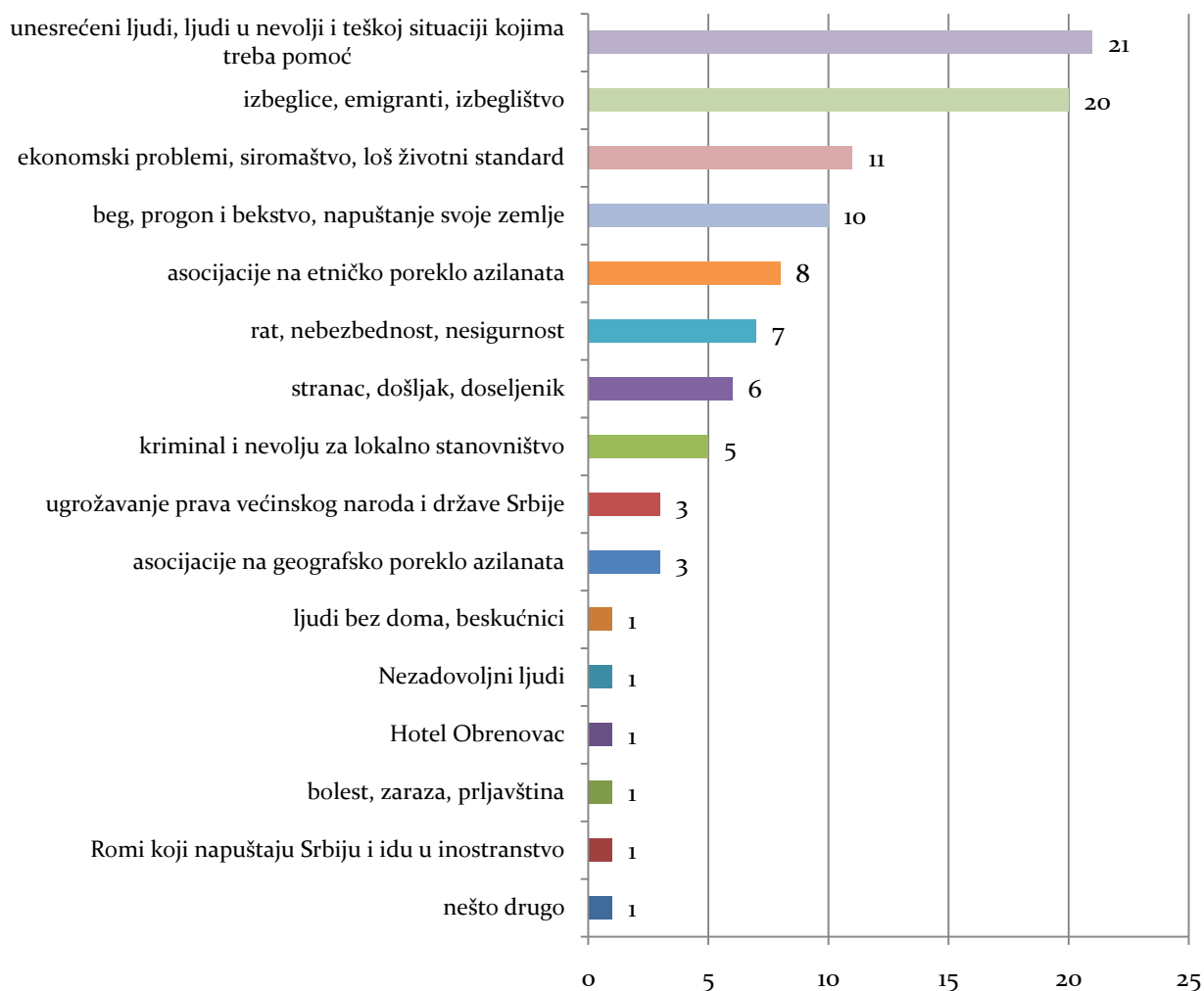
I pored podeljenih stavova u odnosu prema tražiocima azila i prilično indiferentnog stava kod većine građana Srbije, pokazalo se da građani Srbije veoma dobro tumače pojam TRAZILAC AZILA/AZILANT.

Nešto više od jedne petine ispitanika (22%) nije bilo u stanju da nam odgovori na šta ih asocira reč azilant/tražilac azila. Odgovori ostalih ispitanika se mogu kategorizovati na pozitivne, neutralne i negativne – grafikon 8.

Jedna petina ljudi (21%) u tražiocima azila vidi unesrećene ljude koje je nevolja netarala da napuste svoje domove i kojima treba pomoći. Ovo je istovremeno najbrojnija grupacija unutar anketiranih građana. Za nijansu je manji procenat (20%) onih koje tražioci azila asociraju na izbeglice, emigrante i na izbegličke krize kojima je Srbija obilovala krajem prošlog veka. Za 11% anketiranih tražioci azila su povezani sa ekonomskim krizama i narastajućim siromaštvom koje prati loš životni standard, dok je za 7% tražilac azila siguran znak da se negde ratuje ili da u toj zemlji nije bezbedno.

Zanimljivo je da je za 1% ispitanika pojam tražilac azila vezan sa Romima koji pokušavaju da napuste Srbiju i zatraže azil u nekoj od zemalja zapadne Evrope.

Grafikon 8. Na šta prvo pomislite kada čujete reč AZILANT/ Tražilac azila? (u %)

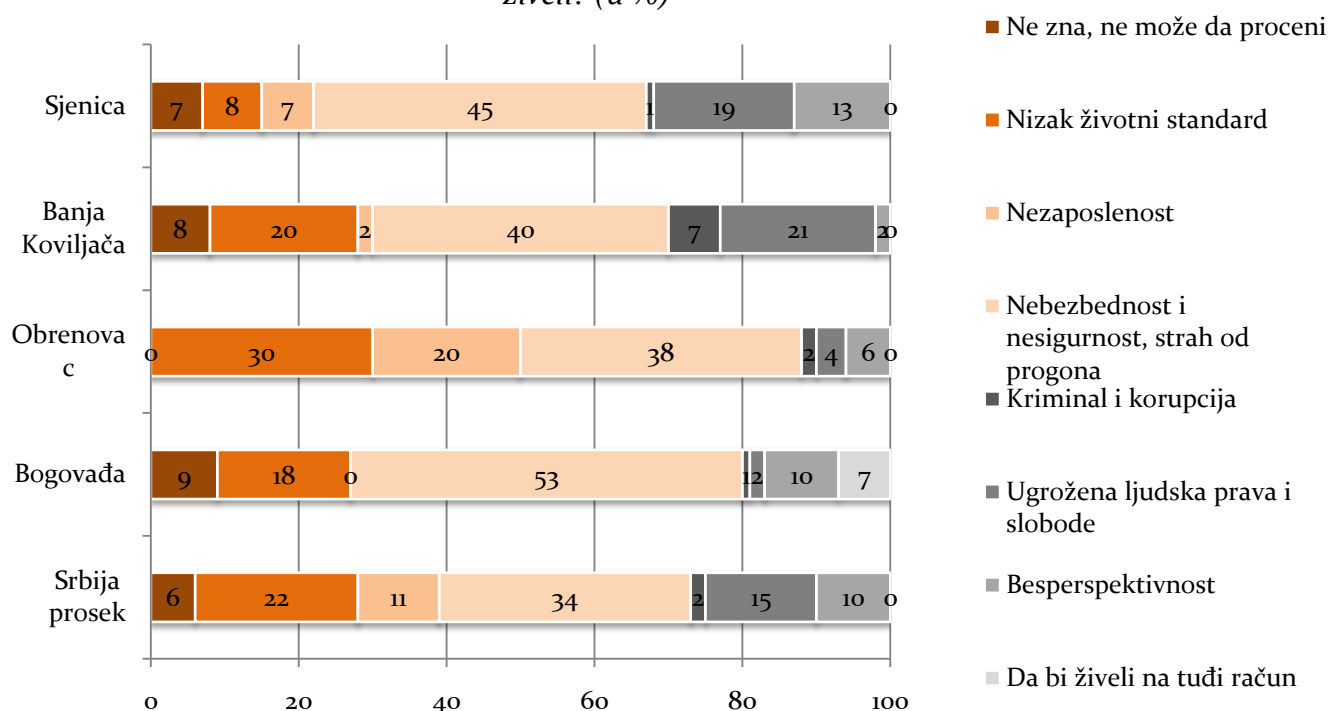
S druge strane beležimo veliki broj negativnih asocijacija na pojam azilant/tražilac azila. Dobar deo njih se odnosi na korišćenje uvredljivih naziva kojima se implicira etničko poreklo tražilaca azila poput: Mudžahedini, Crnci, Cigani, kosooki, Muslimani... Čak 8% ispitanika je tražioce azila negativno kategorisalo u jednu od ovih grupa.

Negativne asocijacije susrećemo i kod lokalnog stanovništva koje je u nešto češćem kontaktu sa tražiocima azila. Ovaj vid negativne asocijacije se uglavnom bazira na sitnom kriminalu koga se pribojava 5% stanovništva i imaginarnom strahu od bolesti, zaraza i prljavštine (1%) koje sa sobom donose tražioci azila.

Za 6% anketiranih građana reč tražilac azila je asocijacija na stranca, došljaka i doseljenika, a za 3% onih koji vide negativnu stranu pružanja utočišta azilantima ovo je još jedan dokaz *ugrožavanja prava većinskog, srpskog, naroda i direktan udar na državu Srbiju.*

Grafikon 9. Koji je ključni razlog zbog koga tražioci azila napuštaju zemlju u kojoj su živeli? (u %)

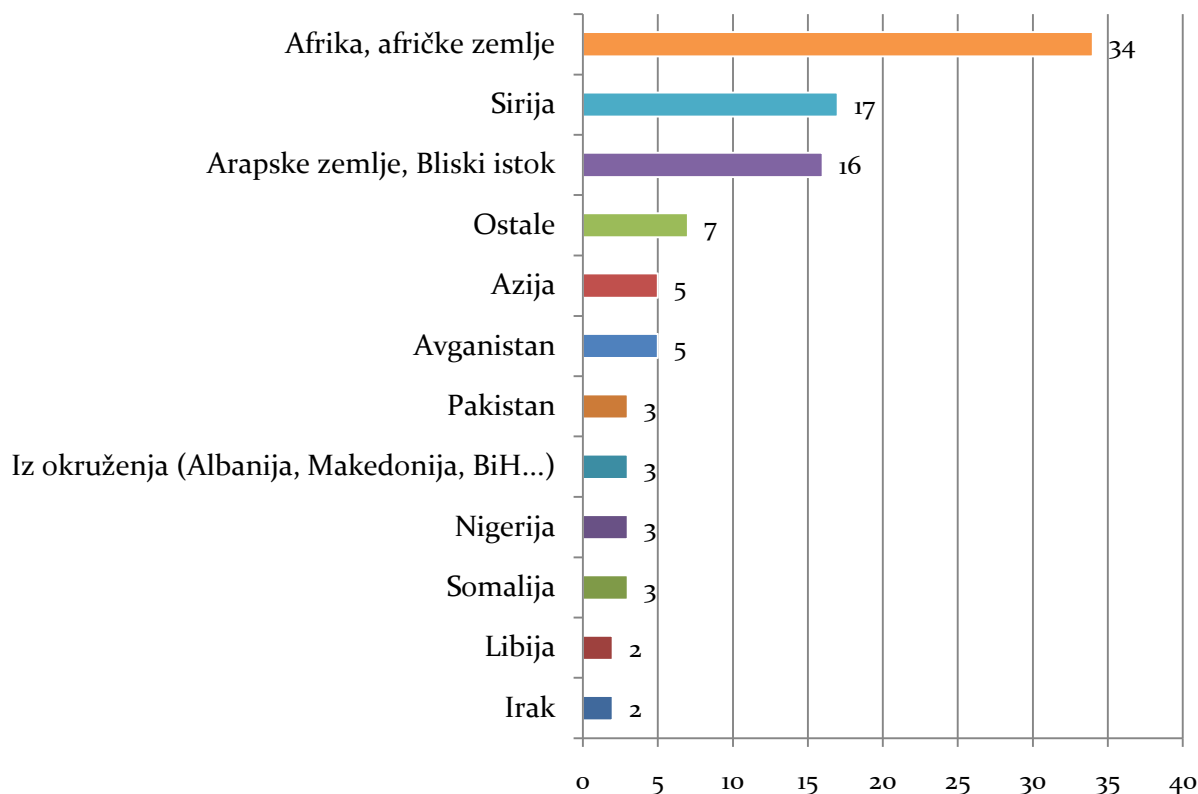
Koji su ključni razlozi zbog kojih tražioci azila napuštaju zemlju u kojoj su rođeni?

Građani Srbije su načelno veoma dobro obavešteni o razlozima zbog kojih tražioci azila napuštaju svoju domovinu – grafikon 9. Ključni razlog za napuštanje zemlje u kojoj su rođeni treba tražiti u nebezbednosti i nesigurnosti kojoj su tražioci azila konstantno izloženi u zemlji porekla. Svest o tome koliko je visok nivo nebezbednosti u zemljama porekla tražilaca azila je najizraženija u Bogovađi. **Više od polovine anketiranih građana Bogovađe (53%) navodi nesigurnost kao ključni pokretač za napuštanje doma.** U Sjenici je 45% ispitanika uvereno da tražioci azila koji su se trenutno zatekli u Srbiji beže sa svojih ognjišta zbog nesigurnosti, dok je u Obrenovcu i u Srbiji generalno taj prosek nešto niži i iznosi 38% (Obrenovac) i 34% na republičkom (opštem) nivou.

Visok nivo obaveštenosti među građanima Srbije pronalazimo i kada je u pitanju poreklo tražilaca azila, to jest zemlje ili regiona iz kojih oni dolaze u Srbiju - grafikon 10. **Skoro tri četvrtine ispitanika (73%) je bilo u mogućnosti da nam navede zemlju ili barem region iz koga tražioci azila dolaze u Srbiju.**

Većina ispitanika poreklo tražilaca azila vezuje za afričke i azijske zemlje u kojima je vodeća religija islam.

Grafikon 10. Iz koje zemlje/regiona tražioci azila najčešće dolaze u Srbiju? (u %)

Jedna trećina ispitanika smatra da većina tražilaca azila potiče iz Afrike i afričkih zemalja bez specifikovanja o kojoj od njih je reč. Među pojedinačnim zemljama koje se percipiraju kao „izvorište“ tražilaca azila dominira Sirija sa 17% ispitanika koji upravo nju izdvajaju kao jednu od zemalja iz kojih najveći broj tražioca azila dolazi u Srbiju. Slede zemlje bliskog istoka sa 16%, dok su ostale zemlje i regioni znatno manje zastupljeni na ovoj listi.

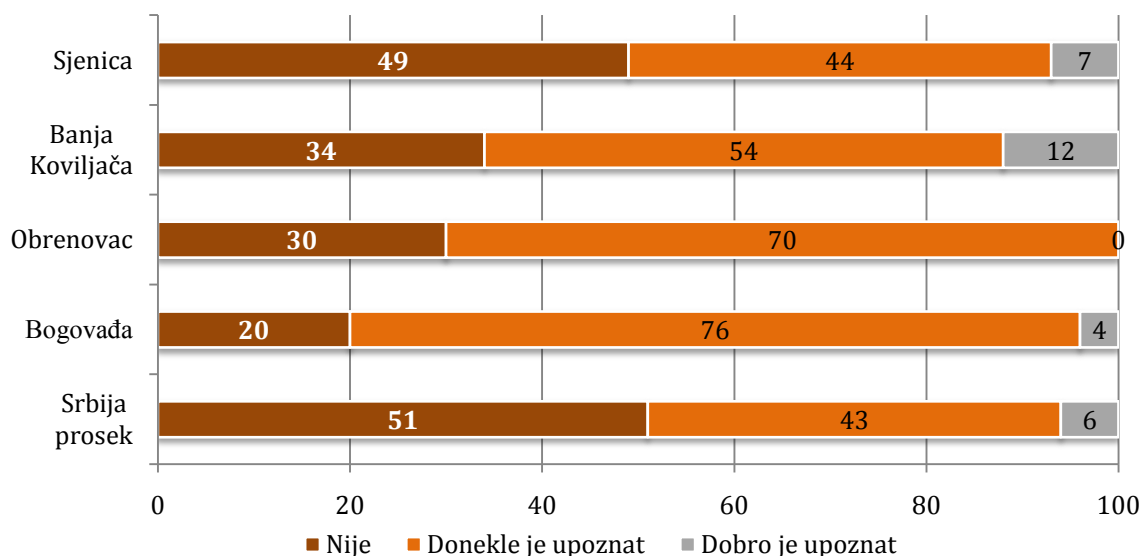
Od pojedinačnih zemalja za koje građani smatraju da predstavljaju zemlje porekla tražilaca azila izvajaju se: Avganistan (5%), Pakistan, Nigerija, Somalija (3%), Libija i Irak sa po 2%...

Zanimljivo je i da 3% ispitanika kao zemlje porekla tražilaca azila navodi okolne zemlje iz kojih tražioci azila nelegalno prelaze granicu i ulaze u Srbiju.

Informisanost građana Srbije o stanju u zemljama iz kojih dolaze tražioci azila je na veoma zavidnom nivou – grafikon 11.

U proseku polovina ispitanika tvrdi da je donekle ili dobro upoznata sa situacijom u zemljama iz kojih dolaze tražioci azila. U mestima u kojima su otvoreni centri za smeštaj azilanata informisanost građana je, logično, još i veća.

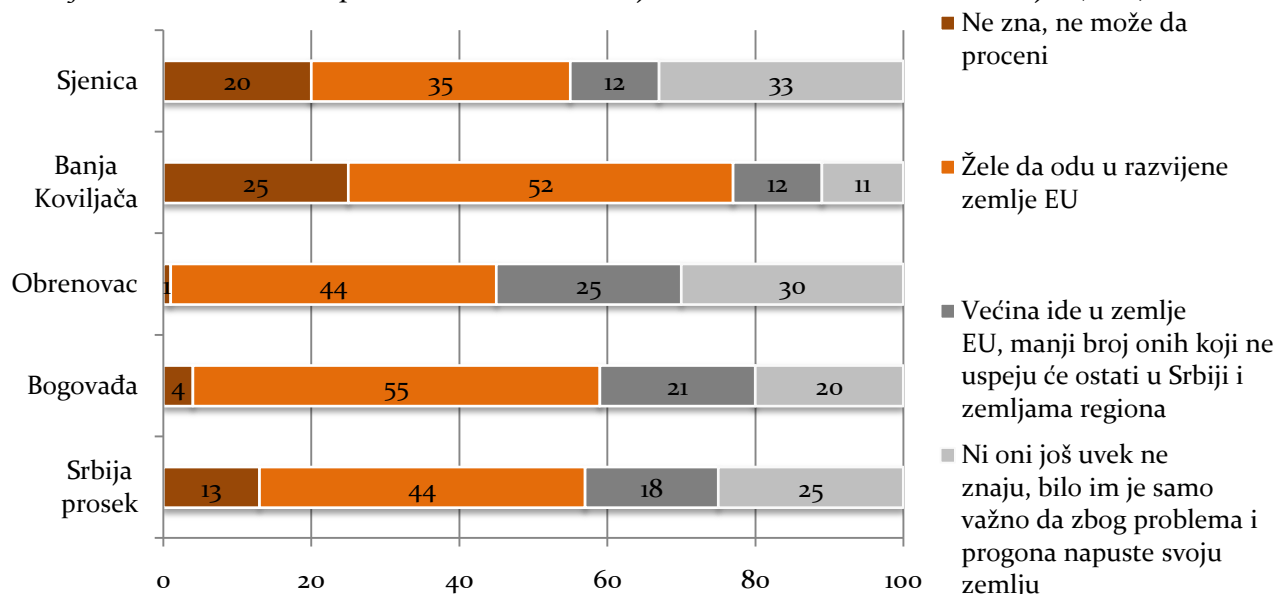
Grafikon 11. Da li ste Vi lično upoznati sa stanjem u zemljama/regionima iz kojih tražioci azila dolaze u Srbiju? (u %)

Čak 80% građana Bogovađe tvrdi da su dobro upoznati sa stanjem u zemljama porekla tražilaca azila, dok to isto tvrdi još 70% anketiranih u Obrenovcu. Ispitanici iz Banje Koviljače i Sjenice su, takođe iznadprosečno informisani o situaciji u zemljama čije su građane ugostili.

Stiče se zaključak da informisanost o stanju u zemljama iz kojih dolaze tražioci azila proporcionalno raste sa kontaktom građana sa njima.

Grafikon 12. Gde su se uputili tražioci azila koji su trenutno smešteni u Srbiji? (u %)

Svesni trenutnog ekonomskog stanja u Srbiji, a istovremeno uvereni u sveprisutnu besperspektivnost, građani koji su učestvovali u istraživanju izražavaju sumnju da će tražioci azila svoj novi dom potražiti baš ovde – grafikon 12.

Prema mišljenju većine ispitanika, glavni cilj prosečog tražioca azila prilikom emigriranja iz ratom zahvaćenih i ekonomski devastiranih zemalja je zapadna Evropa. Sa ovim stavom se slaže više od dve petine ispitanika (44%) u proseku na nacionalnom nivou. Kada je reč o ispitanicima iz Bogovađe, čak 55% anketiranih tvrdi da je Srbija samo usputna stanica za zemlje Evropske unije. Trećina ispitanika iz Sjenice (33%) tvrdi da ni sami tražioci azila nisu sigurni gde će se zaustaviti i da je ključni cilj njihovih migracija bila potraga za sigurnim mestom za život.

Tabela 1. Da li smatrate da bi azilanti mogli da doprinesu unapređenju života u Srbiji u sledećim oblastima? (u %)

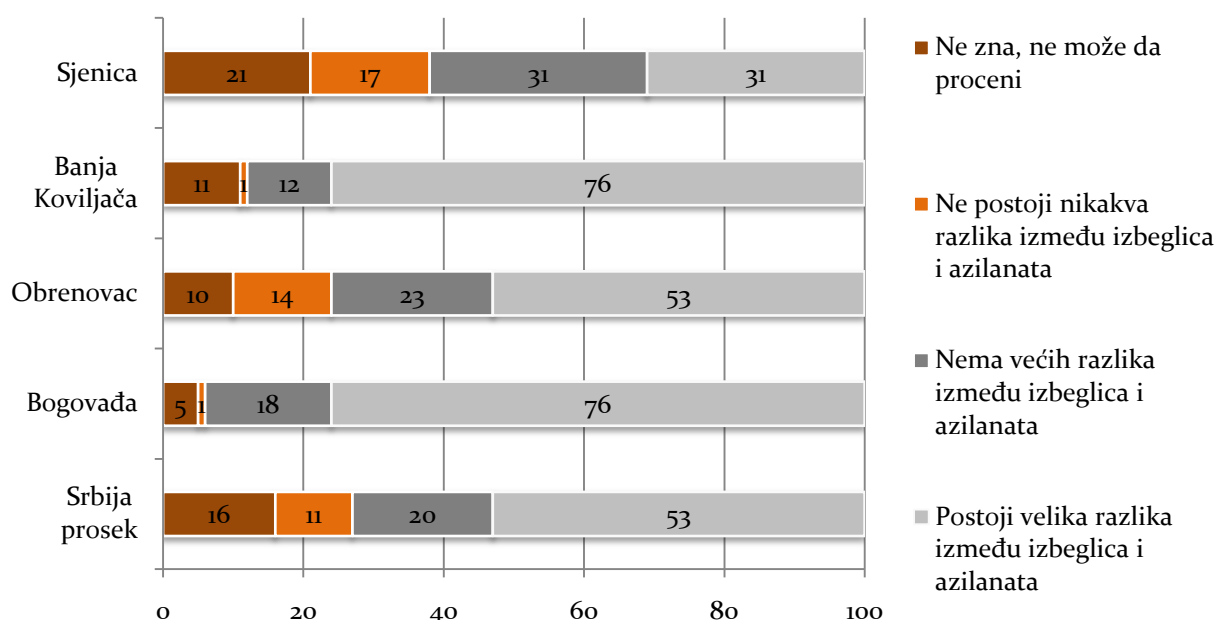
TVRDNJE	Ne zna	Uopšte ne bi doprineli	Malo bi doprineli	Ni doprineli, ni ne doprineli	Doprineli bi	Veoma bi doprineli
Naseljavanju i populaciji napuštenih krajeva Srbije, posebno na jugu i istoku	11	32	13	15	15	14
Povećanju brojnosti i kvaliteta radne snage u Srbiji	8	37	16	21	10	8
Većoj toleranciji i smanjenju rasizma i nacionalizma u Srbiji	9	27	13	23	15	13
Boljim odnosima Srbije sa matičnim zemljama azilanata	13	25	11	22	17	12
Jačanju multikulturalnosti i različitosti u Srbiji	11	22	13	25	14	15
Novim idejama u poslovanju, kulturi, umetnosti	12	27	13	24	13	11

Generalno, građani Srbije ne očekuju da će se tražioci azila duže zadržati u Srbiji. Samim tim, među njima ne postoji ni posebno izraženo očekivanje da oni mogu doprineti unapređenju života u našoj zemlji u bilo kojoj od navedenih oblasti – tabela 1. Dominiraju stavovi da tražioci azila uopšte ne mogu ili veoma malo mogu doprineti razvoju pojedinih životnih oblasti u Srbiji. Niti za jednu navedenu oblast ne pronalazimo više od 30% anketiranih koji veruju u ostvarivanje boljitka uz pomoć tražilaca azila.

7. Razlike u percepciji tražilaca azila i izbeglica sa prostora bivše Jugoslavije

Od početka poslednje decenije XX veka Srbija se suočila sa više talasa izbeglica koji su spas od ratova sa prostora bivše Jugoslavije potražili upravo u ovoj zemlji. Dolazak izbeglica sa prostora bivše zajedničke države nije u velikoj meri izmenio etničku, religijsku strukturu društva upravo iz razloga što su gro izbegličkog korpusa sačinjavali ljudi koji su delili istu naciju i religiju kao i većinsko, domicilno stanovništvo. Njihova integracija u srpsko društvo je prošla relativno bezbolno i bez većih poteškoća, iako je proces tekao sporije od očekivanog.

Grafikon 13. Da li smatrate da postoji razlika između izbeglica sa prostora bivše Jugoslavije i tražilaca azila koji su trenutno smešteni u Srbiji? (u %)

S druge strane, tražioci azila u Srbiju unose jednu novu etničku, religijsku i kulturološku komponentu i postavlja se pitanje reakcije domicilnog stanovništva na njihov boravak i eventualni ostanak u Srbiji – grafikon 13.

Da li se i u kojoj meri tražioci azila razlikuju od izbeglica sa prostora bivše Jugoslavije?

Nalazi predstavljeni u grafikonu 13 jasno ukazuju da razlike postoje. Više od polovine građana Srbije u proseku, od kojih većina nije ni imala kontakt sa tražiocima azila, smatraju da postoji velika razlika između tražioca azila i izbeglice. Još 20% smatra da razlike postoje, ali da nisu izražene u tako velikoj meri.

Sa intenziviranjem kontakta pojačava se i osećaj postojanja razlika između izbeglica i tražilaca azila, pa je tako u Bogovađi i Banji Koviljači čak 76% građana uvereno da su

ove razlike veoma velike. U Obrenovcu je procenat onih koji primećuju ove razlike nešto niži, ali i dalje veoma visok – 53%.

Ispitanci iz Sjenice su najmanje skloni primećivanju razlika između izbeglica i tražilaca azila, ali čak i u ovom mestu koje se pokazalo veoma gostoprимljivo prema tražiocima azila skoro jedna trećina ispitanika priznaje postojanje reazlike između ove dve ugrožene kategorije ljudi.

Tabela 1. Odnos prema tražiocima azila i izbeglicama (u %)

TVRDNJE	Ne zna	Uopšte se ne slaže	Uglavnom se ne slaže	Niti se slaže, niti se ne slaže	Uglavnom se slaže	U potpunosti se slaže
<i>Azilanti ne poznaju naš jezik, kulturu i običaje i nikada se ne bi mogli uklopiti u naše društvo</i>	9	13	13	20	15	30
<i>Ne postoji razlika između građana Srbije i izbeglica iz EX Yu, radi se o istom narodu koji deli isti kulturni obrazac</i>	7	19	8	18	22	26
<i>Azilanti su većinom neobrazovani i lenji i doprineće isključivo povećanju broja socijalnih slučajeva u ionako siromašnoj zemlji</i>	11	18	12	23	16	20
<i>Izbeglice sa prostora bivše Jugoslavije su bile u stanju da se staraju same o sebi bez podrške i pomoći države</i>	9	26	15	25	15	10
<i>Razlike u naciji, veri, pa čak i boji kože između građana Srbije i azilanata koji u njoj borave su previše velike da bi se oni uklopili u naše društvo</i>	7	16	15	25	17	20
<i>Većina izbeglica deli istu veru i naciju sa građanima Srbije i zbog toga su se bez problema prilagodile životu u našoj zemlji</i>	8	14	13	24	20	21

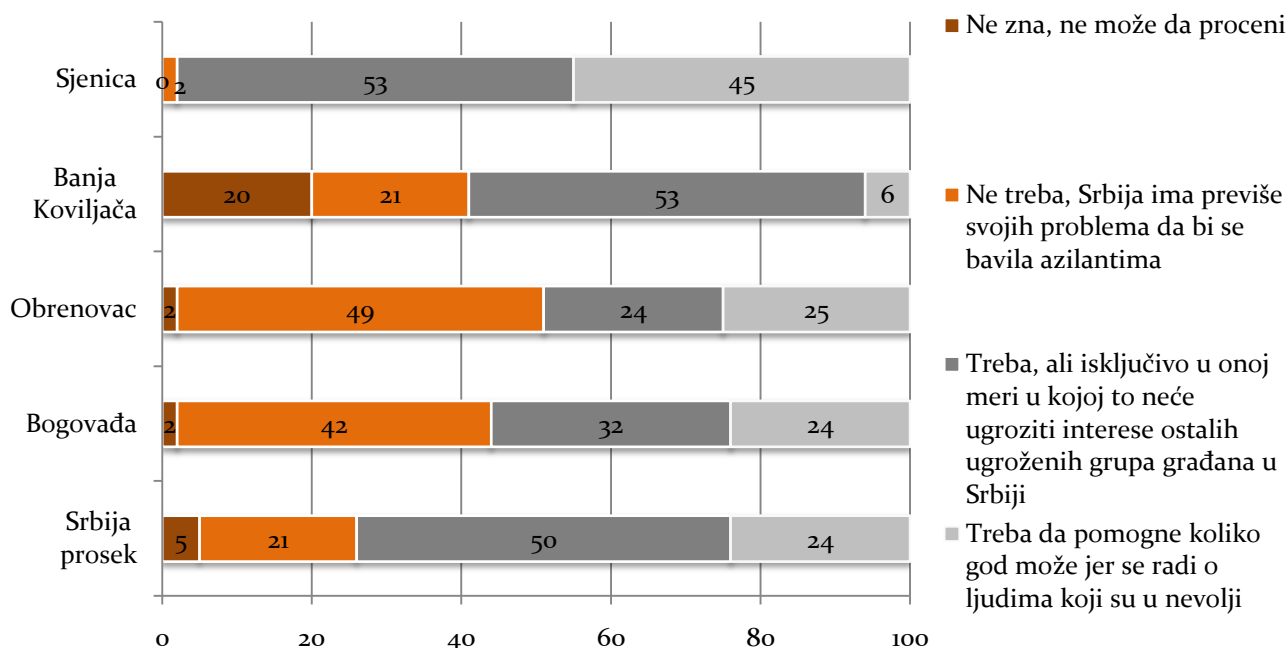
Gotovo polovina ispitanika (45%) smatra da se azilanti zbog nepoznavanja jezika, kulture i običaja nikada ne bi mogli uklopiti u srpsko društvo, dok je čak 48% onih koji tvrde da na postoje razlike između građana Srbije i izbeglica iz bivše Jugoslavije upravo zbog toga što dele istovetan kulturni obrazac.

Osim toga, više od jedne trećine građana (36%) je zabrinuto da bi priliv tražilaca azila značajno doprineo povećanju broja socijalnih slučajeva u ionako osiromašenoj zemlji.

8. Odnos države Srbije prema tražiocima azila

Građani Srbije očekuju da država bude faktor koji pomaže i olakšava položaj tražilaca azila koji trenutno borave u njoj – grafikon 14. Bez obzira na činjenicu da dobar deo građana Srbije nema pozitivno mišljenje o tražiocima azila, kada je u pitanju pomoć ovom ugroženom sloju stanovništva na delu je prisutan značajno veći stepen solidarnosti.

Grafikon 14. Da li država Srbija treba da pomogne i olakša položaj tražilaca azila koji trenutno borave u njoj? (u %)

U proseku, među anketiranim, pronalazimo čak tri četvrtine ispitanika koji smatraju da država treba da pomogne tražiocima azila. Polovina ispitanika se zalaže za uslovnu pomoć, to jest da pomoć koju daje država bude usklađena sa njenim mogućnostima i da ne šteti interesima ostalih ugroženih grupa u Srbiji. Četvrtina ispitanika smatra da pomoć azilantima, kao i uostalom svim ljudima koji se nalaze u nevolji, treba da bude bezuslovna.

Kada su u pitanju ispitanici koji dolaze iz mesta u kojima se nalaze centri za smeštaj tražilaca azila, nalazi su nešto drugačiji. Dobijamo znatno veći procenat onih ispitanika koji smatraju da Srbija ima dovoljno svojih problema i da ne treba da se posebno bavi azilantima. U Bogovađi (42%) i Obrenovcu (49%) procenat onih građana koji smatraju da Srbija ne treba da se bavi rešavanjem problema tražilaca azila varira između dve petine i jedne polovine. Građani Sjenice još jednom pokazuju da su naklonjeni tražiocima azila i svega 3% anketiranih smatra da

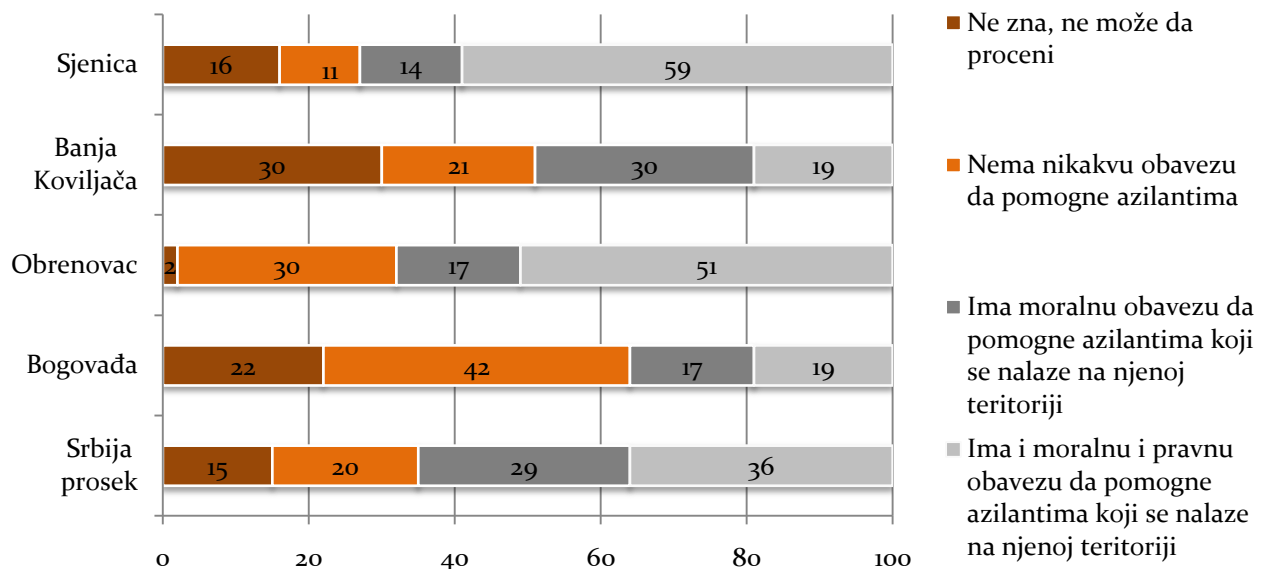

ovoj ugroženoj grupi ne treba pomoći, dok je 45% onih koji tvrde da treba pomoći koliko god je to moguće, a 53% se zalaže za pomoć ukoliko to ne šteti interesima drugih ugroženih grupa.

Među ispitanicima postoji svest o obavezama države Srbije po pitanju pomoći tražiocima azila – grafikon 15.

Procenat negativno orijentisanih građana koji smatraju da Srbija nema nikakvih obaveza prema tražiocima azila još jednom dominira među ispitanicima u Bogovađi i Obrenovcu, s tim da unutar Obrenovca pronalazimo više od polovine građana (51%) koji smatraju da naša država ima i moralnu i pravnu obavezu u pogledu pomoći tražiocima azila što je svakako pozitivan nalaz.

Grafikon 15. Da li smatrate da Srbija ima obavezu da pomogne tražiocima azila? (u %)

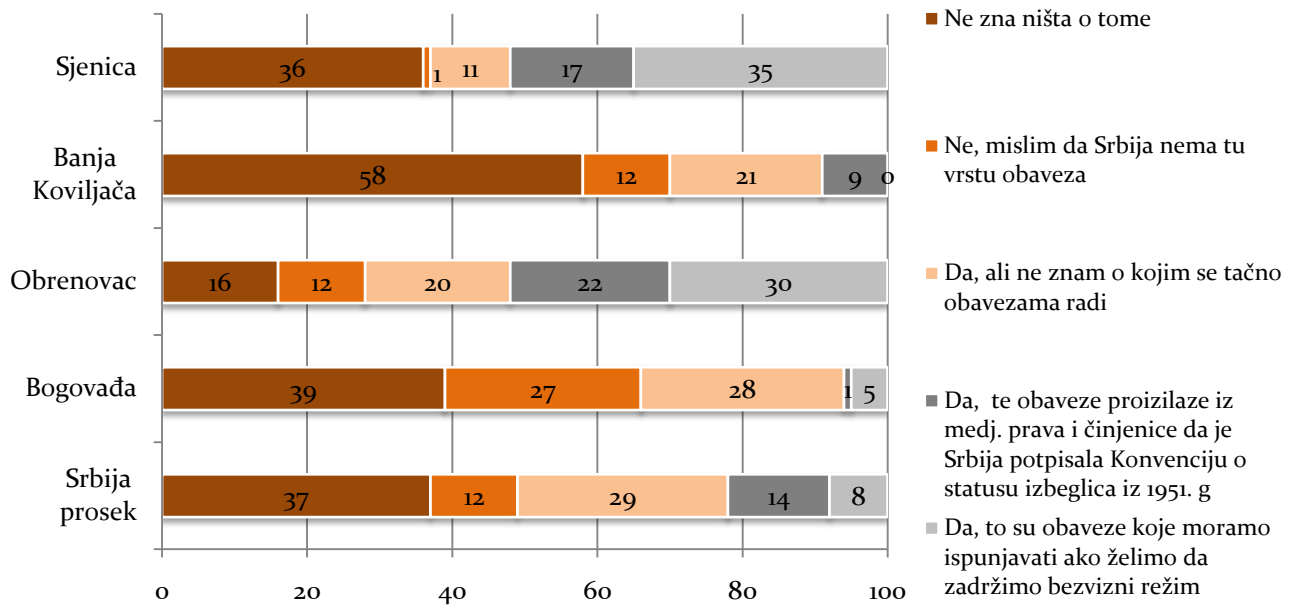

Iako se prilikom pominjanja pomoći tražiocima azila ispitanici pozivaju na pravne obaveze države, **malo je onih koji su upoznati sa međunarodnim obavezama koje propisuju ponašanje države Srbije prema tražiocima azila i izbeglicama uopšte** – grafikon 16.

Ispitanici ili ne znaju ništa o međunarodnim obavezama koje je preuzela Srbija (58% u Banji Koviljači) ili su uvereni da odbijanje pomoći tražiocima azila vodi ka ukidanju bezviznog režima sa zemljama Evropske unije (35% u Sjenici).

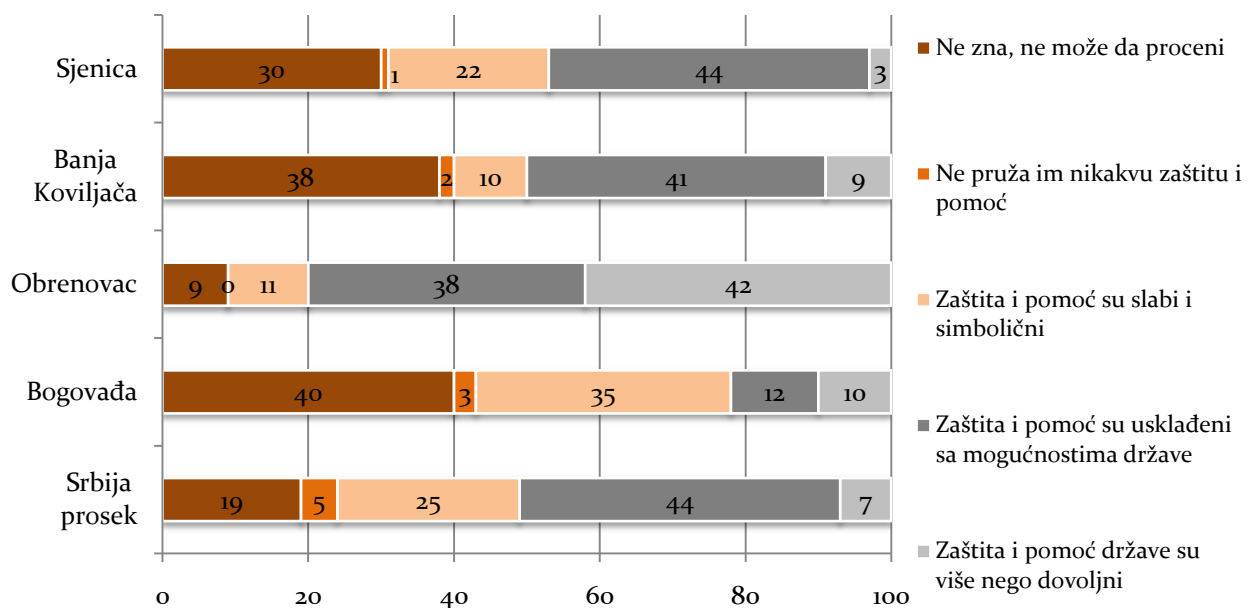
Za nijansu veći procenat ispitanika koji su upoznati sa činjenicom da je Srbija potpisnica Konvencije iz 1951. godine a koja se odnosi na status izbeglica, pronalazimo u Obrenovcu (22%) i Sjenici (17%). Na nivou proseka u Srbiji, sa ovom činjenicom je upoznato 14% građana.

Grafikon 16. Da li znate da je Republika Srbija preuzela određene međunarodne obaveze prema tražiocima azila? (u %)

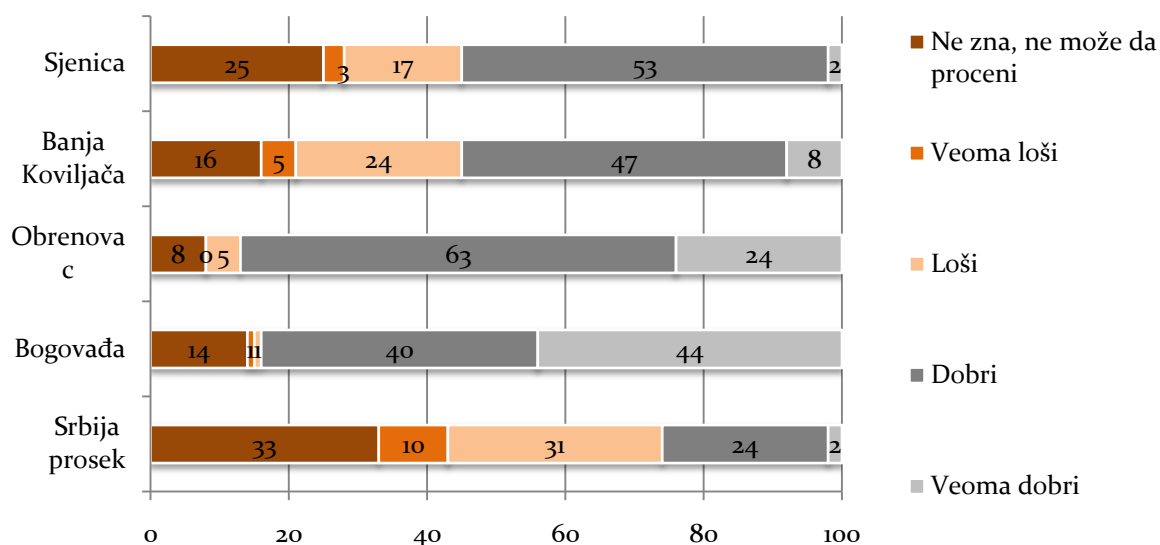
No bez obzira na motive i to da li su oni moralne ili pravne prirode, anketirani građani odaju priznanje državi Srbiji i njenom trudu da pruži pomoć i zaštitu tražiocima azila – grafikon 17. **Većina ispitanika, bez obzira na prebivalište i stepen kontakta sa tražiocima azila, priznaje da se država trudi u skladu sa svojim mogućnostima pruži svu potrebnu pomoć ovoj ugroženoj grupi ljudi.**

Grafikon 17. Da li smatrate da su zaštita i pomoć koju naša država obezbeđuju tražiocima azila dovoljni? (u %)

Najviše kritičara odnosa države prema tražiocima azila nalazimo u Bogovađi gde čak 35% ispitanika smatra da je pomoć države slaba i simbolična. S druge strane, u Obrenovcu više od dve petine građana (42%) smatra da je pomoć koju država pruža tražiocima azila više nego adekvatna.

Grafikon 18. Kakvi su uslovi u kojima su smešteni tražioci azila u Srbiji? (u %)

Potvrdu truda koji država ulaže kako bi olakšala položaj tražiocima azila pronalazimo i u rezultatu koji se tiče kvaliteta smeštaja u kome borave pripadnici ove grupacije u Srbiji – grafikon 18. Ovaj podatak ima posebnu vrednost kada se sagleda kroz činjenicu da upravo u onim sredinama u kojima su građani u kontaktu sa tražiocima azila pronalazimo više od polovine ispitanika koji uslove boravka ocenjuju dobrim, pa čak i veoma dobrim.

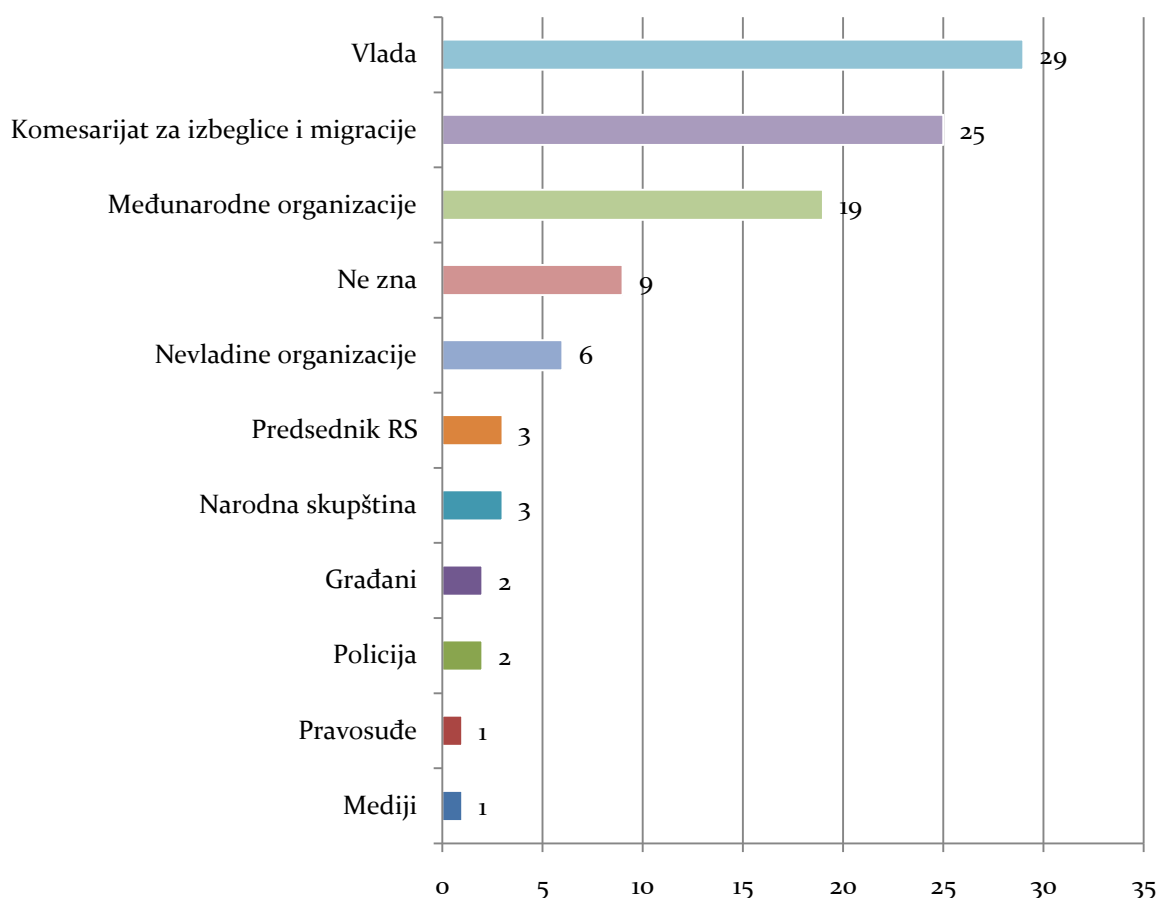
Više od dve petine ispitanika u Bogovađi smatra da su uslovi u kojima žive tražioci azila veoma dobri, dok je u Obrenovcu četvrtina onih koji se slažu sa tom ocenom. U Sjenici više od polovine anketiranih građana je potvrdilo da su smeštajni uslovi za tražioce azila dobri (53%), dok ih još 2% ocenjuje veoma dobrim.

Uslove boravka u centrima za smeštaj tražilaca azila najlošijim ocenjuju prosečni građani Srbije na reprezentativnom uzorku, upravo ona grupa koja je i najmanje upoznata sa životom i uslovima boravka tražilaca azila. Ovaj podatak se može protumačiti i time da je prosečan građanin naviknut da država, uz svu dobru volju, ipak ima preče probleme i da nije u mogućnosti da obezbedi uslove koji bi zadovoljili standarde pristojnog življenja tražiocima azila.

Institucije od kojih se najviše očekuje i za koje se smatra da u najvećoj meri mogu doprineti rešavanju problema sa kojima se suočavaju tražioci azila su republička Vlada (29%) i Komesarijat za izbeglice i migracije (25%) – grafikon 19.

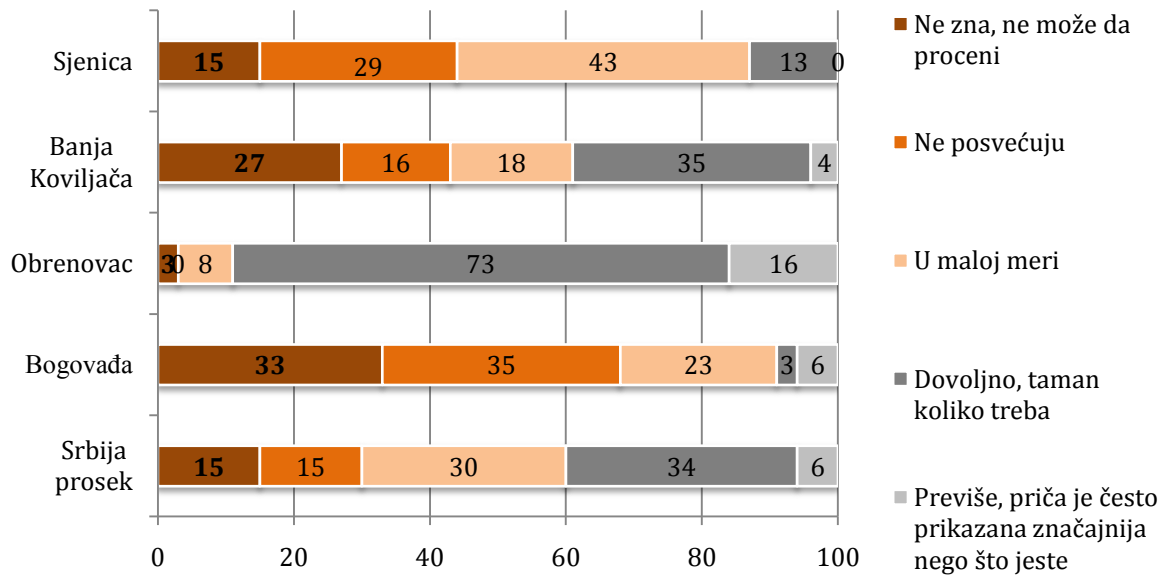
Osim Vlade i Komesarijata, 19% građana smatra da međunarodne organizacije kroz program donacija mogu itekako doprineti rešavanju problema sa kojima se suočavaju tražioci azila.

Grafikon 19. *Koja od institucija može najviše da doprinese rešavanju problema sa kojima se suočavaju tražioci azila? (u %)*

Građani ne očekuju od medija da mogu dati poseban doprinos poboljšanju položaja tražilaca azila. Ključni razlog zanemarivanja uloge medija se ogleda u tome što ne postoji jasno definisan stav građana da li mediji teme koje se odnose na tražioce azila previše forsiraju ili ih ne pominju u dovoljnoj meri – grafikon 20.

Grafikon 20. Da li mediji posvećuju dovoljno pažnje pitanjima koja se tiču statusa azilanata (u %)

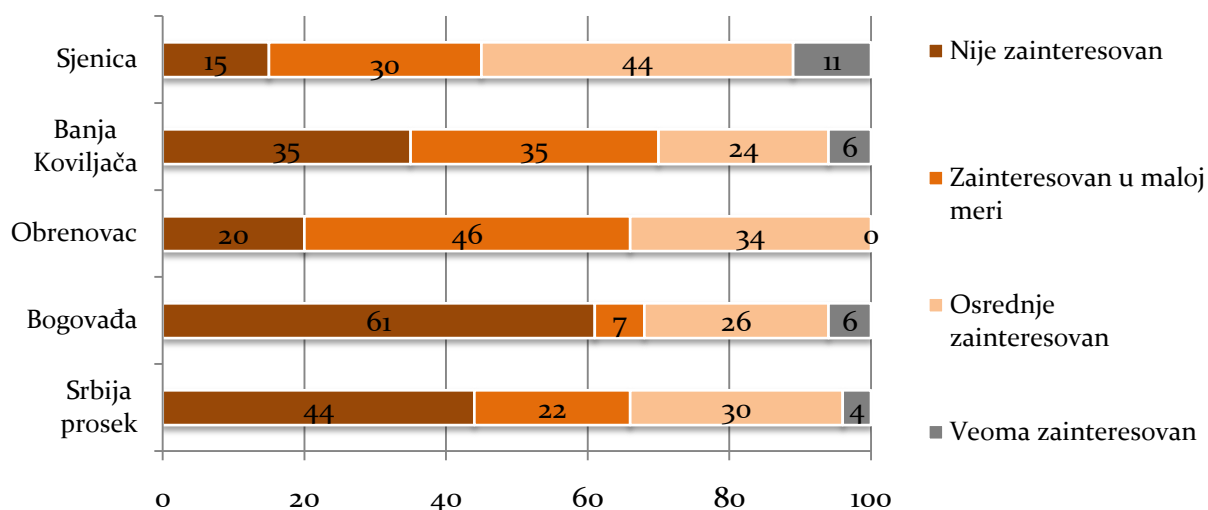
9. Lični odnos prema tražiocima azila: kontakt sa tražiocima azila i socijalna distanca

U poglavlju koje je pred Vama, daćemo odgovor na set pitanja koja su imala za cilj da ispituju kakvo je lično iskustvo građana Srbije sa tražiocima azila i kolika je socijalna distanca prema ovoj grupi. Takođe, pokušaćemo da ukažemo i na sve razlike između odgovora koje smo dobili na opštem uzorku (za čitavu Srbiju) i onih koje smo dobili u četiri naselja u kojima tražioci azila već žive.

Na početku smo im postavili dva pitanja putem kojih smo želeli da saznamo **koliko su građani uopšte zainteresovani da se bliže upoznaju sa položajem tražioca azila odnosno da li uopšte znaju bilo koji centar u kome se nalaze pripadnici ove grupe u Srbiji.**

Gledano u proseku za čitavu Srbiju, **svaki treći građanin (34%) je zainteresovan - osrednje ili veoma, da više sazna o položaju tražioca azila u Srbiji.** Ako na to dodamo i 22% anketiranih koji su malo zainteresovani, dobijamo relativno zadovoljavajući procenat građana koji bi želeli da se bliže upoznaju sa položajem u kome se nalazi ova socijalna grupa, iako treba voditi računa da se među njima nalazi veliki broj onih koji su „deklarativno“ i „na rečima“ zainteresovani (što će se jednim delom pokazati i u nastavku analize). Na drugoj strani, je **44% građana koji uopšte nisu zainteresovani da se dublje pozabave problemima ove grupe** i na njih se teško može da računa u budućim akcijama, ukoliko ih bude bilo.

Grafikon 21. Koliko ste Vi lično zainteresovani da saznate više o položaju tražilaca azila u Srbiji? (u %)

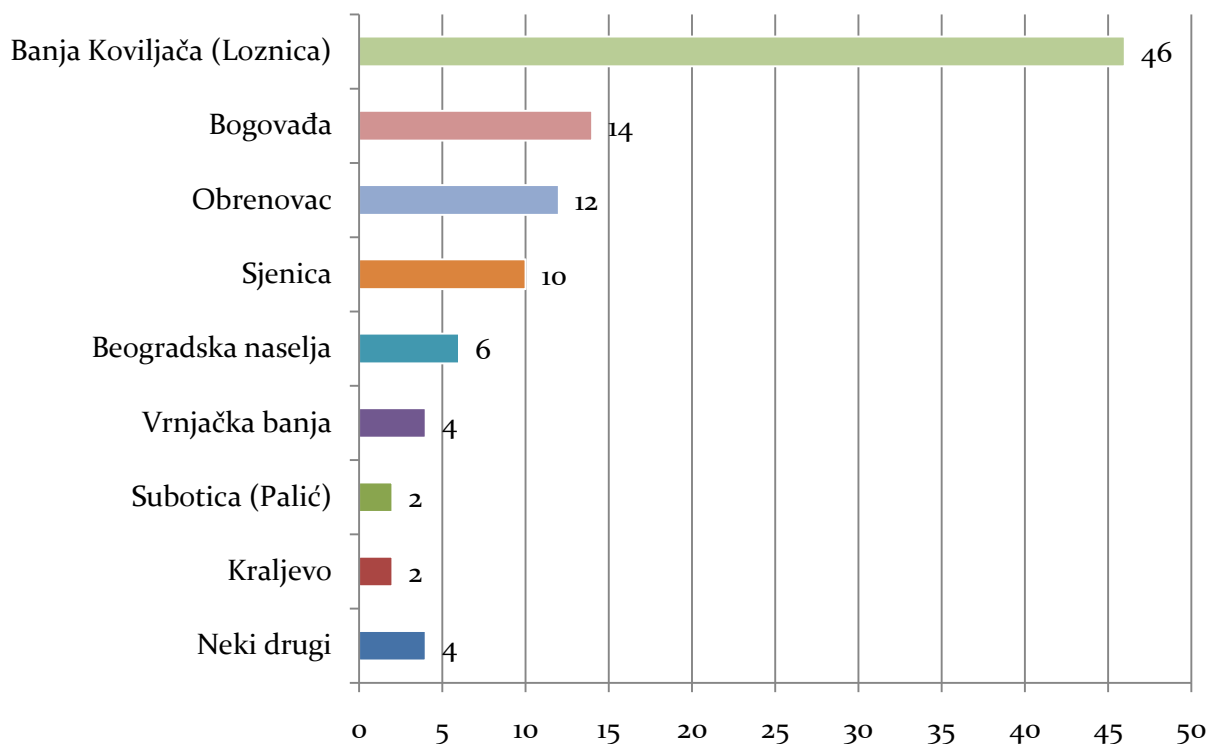
Kada u obzir uzmemo samo četiri naselja u kojima postoje centri za smeštaj tražilaca azila dobijamo sledeće rezultate: za položaj u kome se nalaze tražioci azila najviše su

zainteresovani građani Sjenice (44% osrednje i 11% veoma), a najmanje građani Banje Koviljače (24% osrednje odnosno 6% veoma). U Obrenovcu i Bogovađi nema bitnijih razlika (trećina građana je zainteresovana), s tim što u Bogovađi imamo i 6% ispitanih koji su veoma zainteresovani.

Nakon toga smo pitali građane da nam navedu, ukoliko znaju, bilo koji (*neki koga mogu da se sete, koji im prvi padne na pamet*) prihvatni centar u kome su smešteni tražioci azila. U grafikonu 22 su prikazani odgovori dobijeni na reprezentativnom uzorku za čitavu Srbiju, jer je pretpostavka da svi ili većina iz samih naselja oko centara za tražioce azila to već znaju, pa nismo prikazali podatke kroz konkretna naselja.

Polovina populacije ne zna da navede nijedan centar za tražioce azila. Među građanima koji znaju, izdvaja se (očekivano) Banja Koviljača odnosno Loznica (46%), Bogovađa (14%), Obrenovac (12%) i Sjenica (10%). Kao što se vidi u grafikonu 22, skoro petina građana (među onih 50% koji su dali odgovor) je navela i neka druga mesta izvan četiri najveća centra za tražioce azila.

Grafikon 22. Da li možete da nam navedete jedan centar za smeštaj tražilaca azila (ili grad u kome se nalazi takav centar) u kome su smešteni tražioci azila u Srbiji, Srbija prosek? (u %)

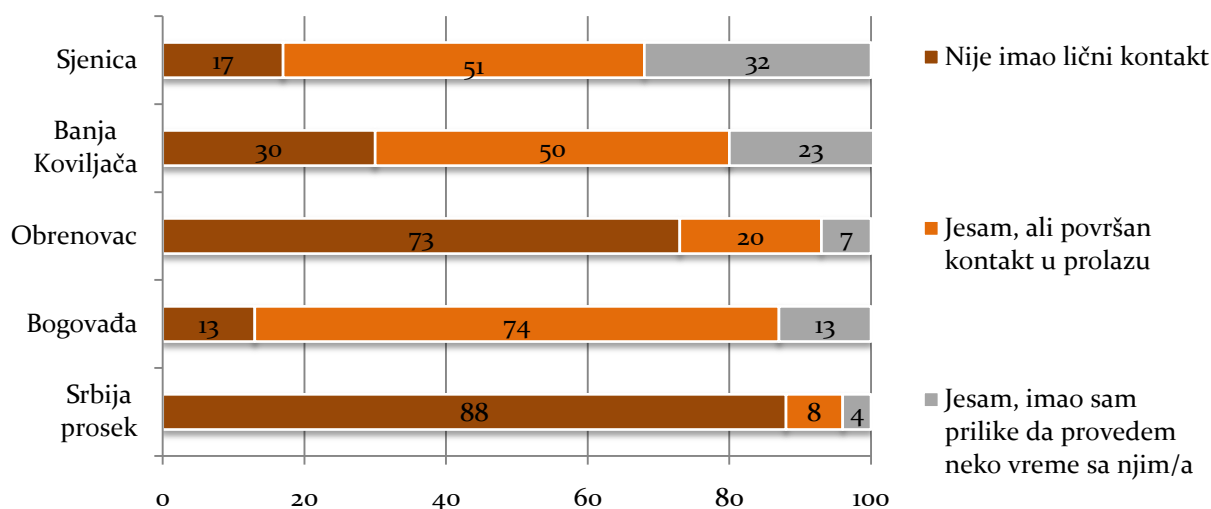

Da li su građani Srbije imali prilike da ostvare kontakt (kratko ili da razgovaraju, provedu vreme) sa tražiocima azila i kakva su im bila iskustva? Očekivano, velike su razlike u odgovorima koje smo dobili na opštem uzorku za čitavu Srbiju od onih koje smo dobili u naseljima koja gravitiraju ka centrima za tražioce azila.

U Srbiji 88% građana nikad nije imalo kontakt sa tražiocima azila; 8% ih je videlo u prolazu (površan kontakt), a samo je 4% anketiranih imalo prilike da neko vreme provede sa njima.

U četiri naselja u kojima smo radili istraživanje, procenat onih koji nikada nisu imali kontakt sa tražiocima azila se kreće od 13% u Bogovađi do čak 73% u Obrenovcu. Istovremeno, građani Sjenice (32%) i Banje Koviljače (23%) imali su najviše prilike da se bliže upoznaju sa tražiocima azila jer su neko vreme proveli sa njima, imali su intenzivniji kontakt. U Bogovađi je daleko veći broj onih koji su površno videli tražioce azila (74%) u odnosu na one koji su neko vreme proveli sa njima (13%).

Grafikon 23. Da li ste nekada Vi lično imali kontakt sa tražiocima azila? (u %)

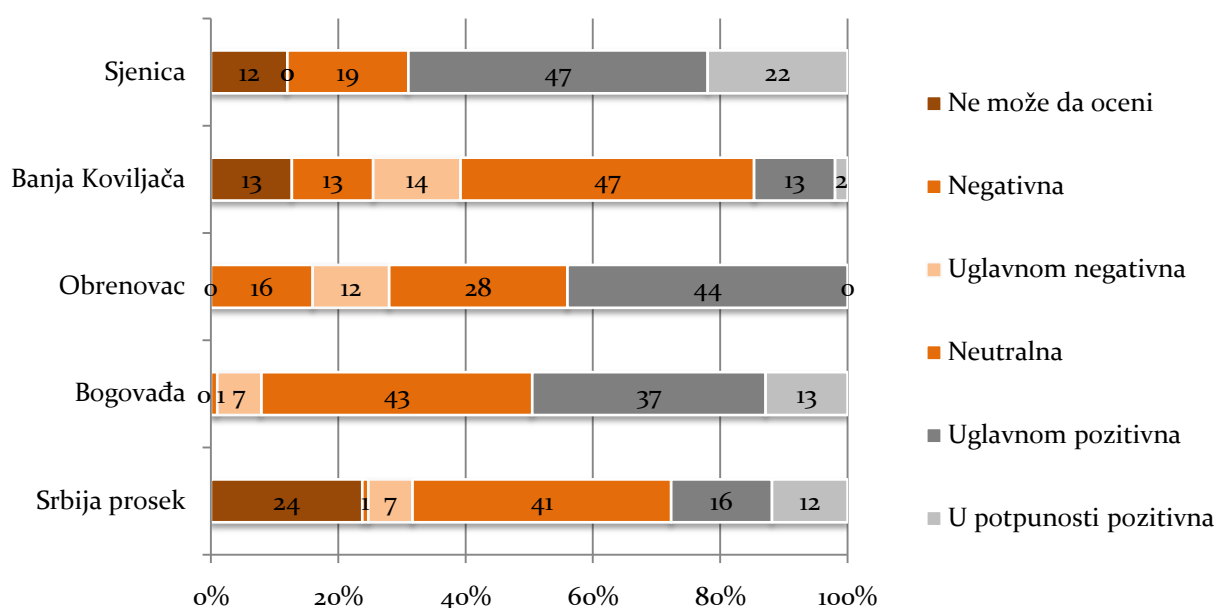
Kakva su im bila iskustva (u obzir su uzeti odgovori samo onih građana koji su imali kontakt sa tražiocima azila)? Na uzorku građana u čitavoj Srbiji, najviše odgovora je u grupi „neutralnih“, njih 41% nije imalo ni pozitivan, ni negativan stav, dok 24% nema stav ili ne zna. Među onima koji su izrekli neki stav, **više je građana koji su imali pozitivno (28%) nego negativno iskustvo (8%)**. Ovde treba da vodimo računa da je u Srbiji samo 12% anketiranih koji su imali kontakt, pa ove podatke možemo uzeti samo kao indikacije.

U odgovorima građana koji žive u naseljima u kojima se nalaze centri za tražioce azila, postoje određene razlike. Tako, na primer, **u Sjenici i Bogovađi imamo veliki broj**

građana koji imaju pozitivno iskustvo (u Sjenici čak 69%; u Bogovađi 50%) i nimalo ili veoma malo negativnih iskustava (u Sjenici ih uopšte nema, u Bogovađi je to navedeno u 8% slučajeva). „Najlošija“ situacija je u Banji Koviljači gde nam je više od četvrtine (27%) reklo da su imali negativnih iskustava sa tražiocima azila naspram 15% anketiranih sa pozitivnim utiscima. U Obrenovcu je nešto bolja situacija nego u Banji Koviljači, a lošija nego u Sjenici ili Bogovađi: naime, 28% građana je imalo negativno iskustvo, ali je na drugoj strani 44% ispitanih sa pozitivnim impresijama.

Grafikon 24. Kakva su bila Vaša iskustva sa tražiocima azila? (u %)

Koliko su građani Srbije spremni na otvaranje centra za azil u njihovom naselju, u blizini njihovog domaćinstva? Imajući u vidu da smo do sada u svim centrima, sa izuzetkom Sjenice, imali određene probleme i nerazumevanje lokalne zajednice, ovo se čini kao veoma važno pitanje u sagledavanju odnosa građana prema tražiocima azila.

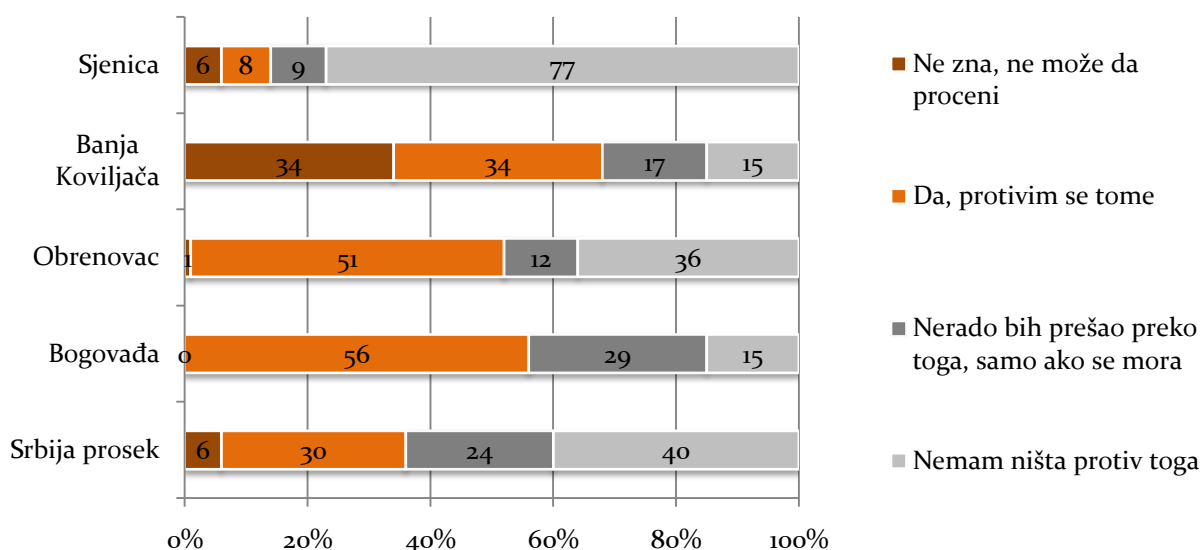
Na svim nivoima na kojima smo radili istraživanje (prosek Srbija i četiri naselja), u Sjenici i na opštem uzorku u čitavoj Srbiji veći je broj građana koji bi podržali otvaranje ovakvog centra (ili što je taj centar već otvoren, kao u Sjenici) u poređenju sa onima koji se toj akciji protive. Naime, u Sjenici čak 77% građana nema ništa protiv otvaranja ovog centra uz svega 8% građana koji se tome protive, dok je u Srbiji taj odnos 40% naspram 30%.

U Bogovađi, Obrenovcu i Banji Koviljači je veći broj protivnika otvaranja centra za azil u njihovoj blizini nego onih koji bi to podržali – u Bogovađi ih je 56%, u

Obrenovcu 51%, a u Banji Koviljači 34%. U Bogovađi je ujedno i najveći broj građana koji se nerado mire sa tim da je prihvatni centar već otvoren. S druge strane, iako je broj anketiranih koji su protiv otvaranja prihvatnih centara za smeštaj tražilaca azila u Obrenovcu veliki, postoji i 36% onih koji nemaju ništa protiv toga.

Prilikom tumačenja ovih podataka za pojedinačna naselja, treba voditi računa da su na ovo pitanje odgovarali građani u čijoj blizini već postoji centar za tražioce azila, pa je i ta činjenica uticala na njihove odgovore. Stoga su neki odgovori i drugačiji u odnosu na kontekst čitavog istraživanja, pri čemu mislimo na veliki broj protivnika otvaranja centra u Bogovađi (pa i u Obrenovcu), iako je istraživanje pokazalo da oni nemaju naglašeno negativno iskustvo sa tražiocima azila. **Očito je da građani u ovim mestima nisu zadovoljni što prihvatni centar postoji u njihovom okruženju uprkos činjenici da ne postoji naglašena negativna percepcija prema tražiocima azila.**

Grafikon 25. Da li biste imali nešto protiv da se u Vašem naselju, u blizini Vašeg domaćinstva, otvori centar (prihvat) za tražioce azila? Da li imate nešto protiv toga što se u Vašoj blizini otvorio centar za tražioce azila? (u %)

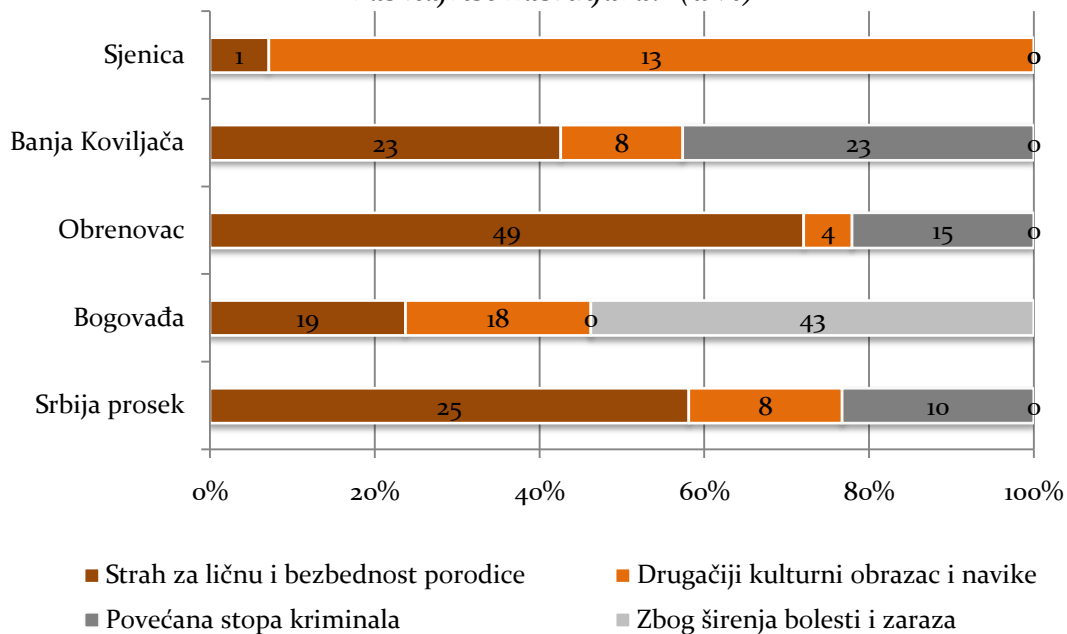

Ako su građani protiv otvaranja centra za tražioce azila (ili što se taj centar već otvorio), šta je to što građane navodi na takav stav? Šta ih zabrinjava prilikom otvaranja centara za smeštaj tražilaca azila? U grafikonu 6 smo prikazali samo četiri najčešće zastupljena odgovora.

Za građane Srbije, najveću brigu predstavlja strah za ličnu i porodičnu bezbednost (25%), potom kriminal (10%) i drugačiji kulturni obrazac i navike (8%). Bezbednost je ubedljivo najveći problem i za Obrenovčane (49%) uz 15% anketiranih koji se plaše porasta kriminala. Bogovađa, na drugoj strani, predstavlja

drugi pol kada je reč o odgovorima na ovo pitanje jer je njihov strah najveći (za 43% ispitanih) od bolesti i širenja zaraze (uz 19% odnosno 18% građana koji se plaše za bezbednost odnosno koji se plaše drugačijih kulturnih obrazaca). **Kod građana Sjenice se i na ovom pitanju pokazuje da ne postoje ozbiljni problemi kada je reč o tražiocima azila**, osim što je 13% navelo da ih zabrinjavaju drugačije kulturne navike.

Grafikon 26. Ako imate nešto protiv toga da se u blizini Vašeg domaćinstva otvori takav centar (što se u blizini Vašeg domaćinstva otvorio ovakav centar), navedite šta je to što Vas najviše zabrinjava? (u %)

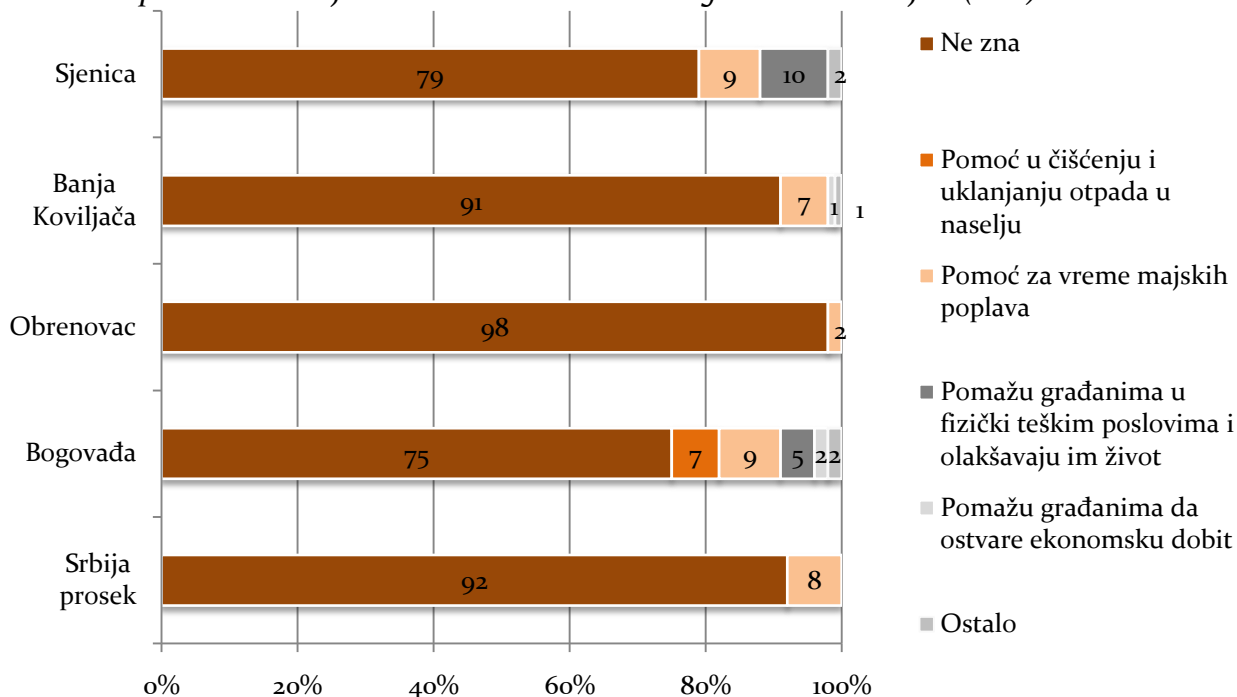
U nastavku ćemo dati odgovor na pitanja: koliko su građani upoznati sa aktivnostima tražioca azila u lokalnoj zajednici, da li su tražioci azila u Srbiji na bilo koji način ugroženi i da li bi im oni lično pomogli, ukoliko bi za to imali priliku?

Najpre, da li su građani upoznati sa nekim slučajem u kome su azilanti bili od pomoći opštinama u kojima su smešteni ili samim građanima Srbije? Odgovori jasno ukazuju na to da su građani Srbije, pa i samih naselja u kojima žive tražioci azila, malo ili nimalo upoznati sa životom tražilaca azila. **Tako 92% građana Srbije ne zna da li su tražioci azila bili od pomoći lokalnoj zajednici, dok se u četiri naselja taj broj kreće između 75% u Bogovađi i čak 98% u Obrenovcu.** Podatke iz Obrenovca svakako treba posmatrati u kontekstu majskih poplava, pa su građani najvećim delom fokusirani na svoje lične probleme.

Među onima koji znaju da su tražioci azila bili od pomoći opštinama u kojima su smešteni, uglavnom prevlađuju odgovori da se to desilo za vreme velikih

majskih poplava. To nam je reklo 8% ispitanih u Srbiji, dok je taj procenat veći u Bogovađi odnosno Sjenici i iznosi 9%. Građani Bogovađe još navode (to je inače naselje u kome najviše prepoznaju da su tražioci azila pomogli lokalnoj zajednici) i pomoć u čišćenju i uklanjanju otpada u naselju (7%) i pomaganje građanima u fizički teškim poslovima čime im olakšavaju život (5%).

Grafikon 27. Da li ste upoznati sa nekim slučajem u kome su azilanti bili od pomoći opštinama u kojima su smešteni ili samim građanima Srbije? (u %)

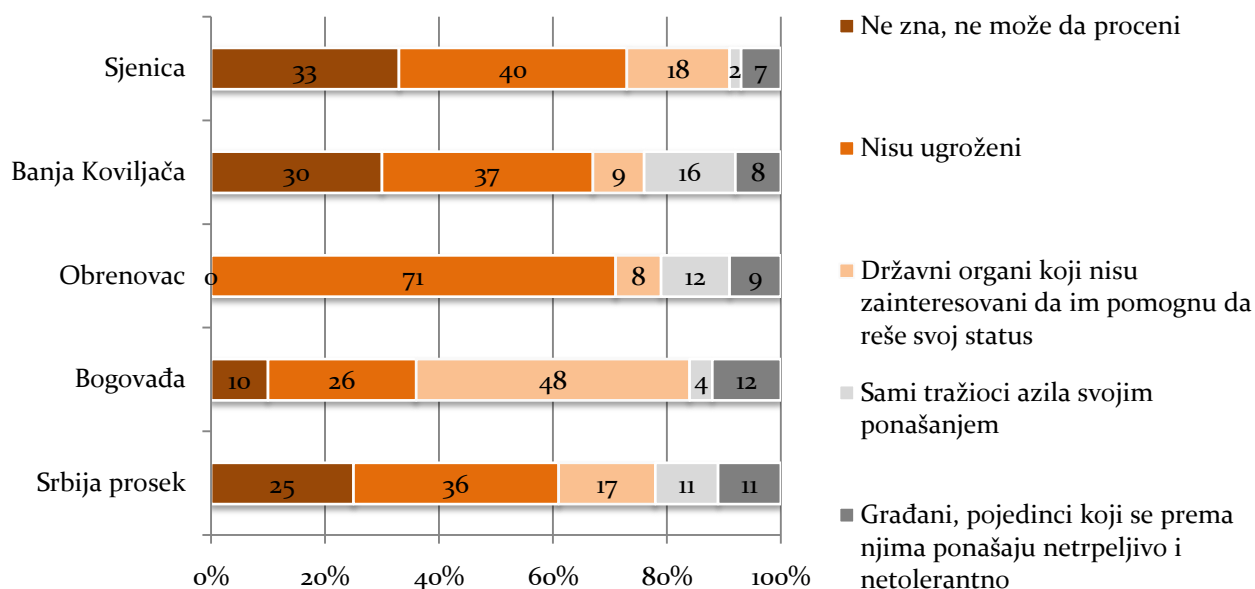

Najveći broj građana Srbije misli da tražioci azila u Srbiji nisu ugroženi (36%). Na taj broj treba dodati i da 25% ne zna li nema stav o tome. Među dve petine onih koji smatraju da su tražioci azila ugroženi u Srbiji, najviše je građana koji ocenjuju da državni organi nisu zainteresovani da im pomognu (17%). S druge strane, po 11% je anketiranih koji krivce vide u samim tražiocima azila odnosno u netolerantnim građanima.

Kada je reč o naseljima u kojima tražioci azila već žive, **građani Obrenovca iznad proseka veruju da oni ni na koji način nisu ugroženi (71%).** Da tražioci azila nisu ugroženi misli 26% građana Bogovađe, 37% građana Banje Koviljače i 40% građana Sjenice. U Bogovađi je najveći broj anketiranih koji smatraju da su tražioci azila ugroženi – 64% tako misli (48% krivca vidi u državi, 12% u građanima, a 4% među samim tražiocima azila); potom sledi Banja Koviljača (svaki treći misli da su tražioci azila ugroženi, među kojima je polovina koji za tako nešto okrivljuju same

tražioce azila), Obrenovac (29%; a 12% okrivljuje tražioce azila) i na kraju Sjenica (27%).

Grafikon 28. Da li su tražioci azila u Srbiji ugroženi i ako jesu, ko je odgovoran za to? (u %)

Ovaj deo izveštaja završavamo pitanjem, da li bi sami građani pomogli tražiocima azila, ako bi bili u prilici? **Ohrabrujuće je da je na uzorku čitave Srbije veći broj onih koji su spremni da pomognu tražiocima azila (64%; 41% ukoliko bi bili u mogućnosti, 13% ukoliko bi im neko rekao na koji način mogu da pomognu i 10% bi im pomoglo u svakom slučaju) nego onih koji misle suprotno (28%; 16% građana to uopšte ne zanima, 9% nema vremena, a 3% procenjuje da im i ne treba pomoć).**

Tabela 1. Da li biste Vi lično pomogli tražiocima azila ukoliko biste bili u prilici? (u %)

	Ne zna, ne može da proceni	Ne bih, nemam vremena za to	Ne bih jer me to ne zanima, gledam svoja posla	Ne bih, jer smatram da im ne treba pomoć	Da, ukoliko bih bio u mogućnosti	Da, ukoliko bi mi neko rekao na koji način mogu da pomognem	Da, pomoga o bih im u svakom slučaju jer se radi o ljudima koji su u nevolji
Srbija prosek	8	9	16	3	41	13	10
Bogovađa	25	11	24	4	11	12	13
Obrenovac	0	43	11	1	20	2	23
Banja Koviljača	23	8	15	6	25	13	10
Sjenica	5	5	4	0	54	18	14

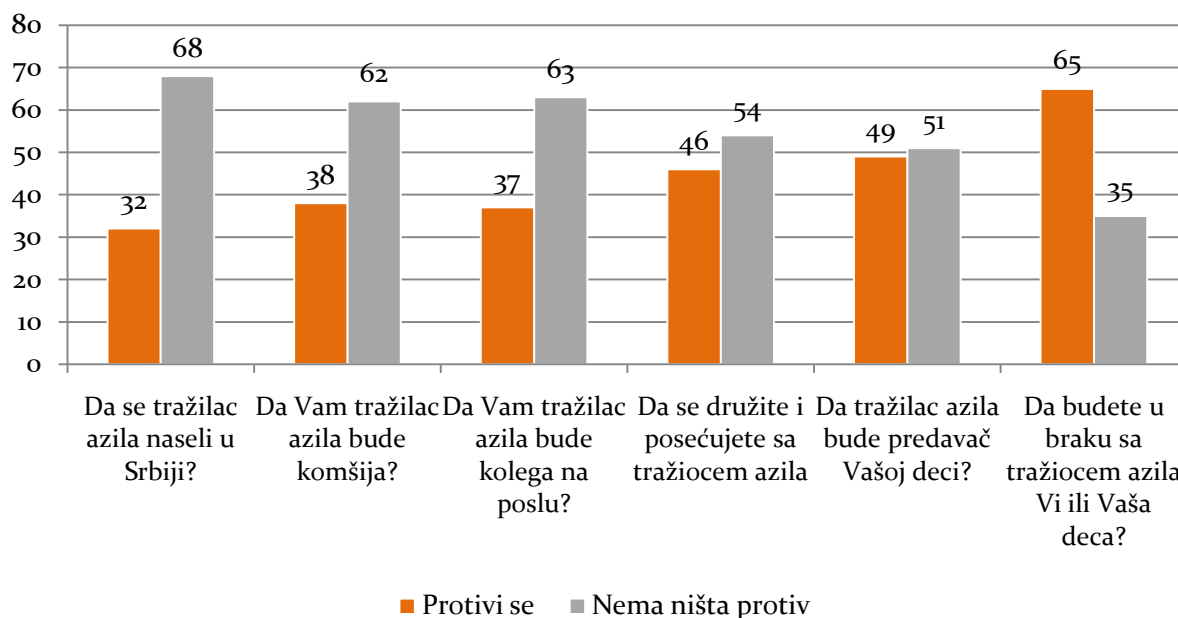
Gledano po naseljima, **broj anketiranih koji bi pomogli tražiocima azila veći je u odnosu na one koji to ne bi učinili u Sjenici (86% naspram 9%) i Banji Koviljači (48% naspram 29%).** Zanimljivo je da u dva naselja (Obrenovac i Bogovađa) ima veći broj ispitanih koji ne bi pomogli tražiocima azila nego onih koji bi tu pomoć pružili. Tako nam je u Obrenovcu 55% ispitanih reklo da ne bi pružili pomoć tražiocima azila (među njima je najviše onih koji kao razlog navode „nemanje vremena“), dok u Bogovađi taj broj iznosi 39% (24% anketiranih kao razlog navodi da ih to ne zanima jer „gledaju svoja posla“).

9.1 Socijalna distanca

Osnovana je pretpostavka da su etnička, odnosno socijalna distanca preduslov za pojavu diskriminacije, pa je pojava distance ogledalo pojave diskriminacije. Najčešće se u ovim vrstama istraživanja koristi tzv. Bogardusova skala koja je najoperativnija kada je u pitanju utvrđivanje ovakvih stavova. Njena primena je češća kod ispitivanja etničke distance, ali se može uspešno da koristi i kod merenja socijalne distance odnosno distance koja se pokazuje prema različitim socijalnim grupama. Korišćena skala u ovom istraživanju ima šest nivoa. Na prvom se polazi od najširih socijalnih kontakata - da osoba pripadnik neke socijalne grupe bude: 1) državljanin naše zemlje, 2) da bude komšija), potom slede srednji oblici socijalne interakcije - da bude: 3) saradnik/kolega na poslu pa ide sve do najintenzivnijih socijalnih kontakata - da se sa pripadnicima grupe: 4) družite i posećujete, da budu 5) vaspitači/predavači Vašoj deci ili da sa njima 6) Vi ili vaša deca stupite u brak.

U ovom istraživanju, ovu skalu smo primenjivali samo u slučaju tražilaca azila, bez poređenja sa nekim drugim drugim socijalnim grupama. Takođe, nalaze ćemo prikazati samo na reprezentativnom uzorku jer tu imamo dovoljan broj ispitanika za analizu, što nije slučaj sa uzorcima na nivou pojedinačnih naselja.

Grafikon 29. Socijalna distanca (u %)

Kao što se vidi u grafikonu 29, protivljenje je najmanje izraženo (iako su i ti podaci visoki i nisu ohrabrujući) na najopštijem i srednjem nivou socijalne interakcije: 32% se protivi da se tražioci azila nasele u Srbiji, 38% je protiv toga da im tražioci azila budu komšije, a 37% je protiv da im oni budu kolege odnosno saradnici na poslu. **Kako se**

produbljuje skala socijalnih interakcija sa tražiocima azila, tako se povećava i broj onih koji se protive zbližavanju sa njima, bilo da se radi o druženju sa tražiocima azila (protiv toga je 46% ispitanih); da im tražilac azila bude predavač deci (protiv je 49%), pa sve do najprisnijih odnosa (stupanje u brak, porodični odnosi) gde beležimo dvotrećinsko protivljenje građana Srbije.

Ovi nalazi nam pokazuju da postoje određene predrasude u većinskoj populaciji prema tražiocima azila, uprkos tome što građani nemaju vidljivo negativan odnos prema ovoj socijalnoj grupi.

Da bi se stekla šira slika o etničkoj i socijalnoj distanci i u tom kontekstu analizirao odnos prema tražiocima azila, mogu da se pogledaju neka istraživanja koja su se bavila generalnim odnosom građana prema diskriminaciji.⁴

---

⁴ Uporediti nalaze sa istraživanjima javnog mnjenja o odnosu građana prema diskriminaciji, CeSID i UNPD, zima 2012. i 2013:
http://www.rs.undp.org/content/serbia/en/home/library/democratic_governance/citizens--attitudes-on-discrimination-in-serbia/